

POSTRIŽINY

Milan Ferko

Bolo to pred tisíc sto rokmi v gréckom meste Solún.

Už mesiac pred svojím veľkým sviatkom sa Konštantín v noci strhal zo sna. Strhal sa a kričal: postriziny! Ráno si na peľasť postele uhlíkom značil, koľko dní ho ešte delí od životnej chvíle.

„Neznepokojuj sa, pán môj,“ chlácholil ho pestún Lelo a začal vyratúvať

na prstoch: „Vieš krásne písať. Plynne a presvedčivo rečníš. Hráš na píšťalu i na lýru. Poznáš základné hviezdne zoskupenia. Výborne jazdiš na koni. Všetky skúšky budú pre teba hračkou!“

„Trápi ma čosi iné,“ zachmúril sa Konštantín.

No nepovedal čo. A keď to neprezradil svojmu obľúbenému pestúnovi, ani staršiemu bratovi Metodovi, musela to byť veľmi vážna vec.

Lelo bol otrok. Konštantínov otec Lev si ho priviedol z vojenskej výpravy. Lelo bol slovienskeho rodu. Veľmi rýchlo sa však prispôbil životu v dome významného byzantského dôstojníka. Slúžil svojmu zverencovi s najväčšou obetavosťou. Dlho hútal, čo môže Konštantína trápiť. Napokon usúdil: môj pán ešte nevie loviť so sokolmi! Chápal ho. Konštantína nebavila rybačka ani poľovačka. Lež ako syn vznešeného otca musí ovládať chýrnu panskú zábavu — lov so sokolmi.

V nedeľu po bohoslužbách Lelo a Konštantín vycvávali hlavnou solúnskou bránou na neďaleké lúčiny. Tam otrok priúčal chlapca, ako sa so sokolom spriatelíť, kedy mu zložiť z hlavy čiapočku, ako a kedy ho vypustiť. Konštantín bol však duchom neprítomný. Počúval veľmi roztržito. A očami gúľal po oblohe. Keď zbadal nad obzor stúpať čierny mrak a keď sokol znepokojene zatrepal krídlami — uvoľnil remenec.

„Pán môj,“ skríkol Lelo, „prečo si to urobil? Prečo?!“

„Sokolovi sa zažiadalo slobody. Pozri!“ odvetil Konštantín.

Dravec nádhernými špirálami stúpala do voľných belasých výšin. Nezdalo sa, že by mal chuť vrátiť sa na lovcovu rukavicu.

„Čo teraz?“ chytal sa za hlavu nešťastný Lelo. „Ten sokol bol najobľúbenejším vtákom tvojho otca.“

„Netráp sa,“ tešil ho Konštantín. „Nášho sokola nám vzal ten čierny búrkový mrak a vietor.“

Lelo nebol ochotný prijať nijaké vysvetlenie. Po návrate domov sa vrhol pred pánom domu na kolená:

„Ja som vinovatý, že sokol uletel, ja!“

Keď bol Konštantín v Benátkach, vrhli sa naňho biskupi a kňazi a mnísi ako havrany na sokola a hovorili:

„Človeče, povedz nám, prečo si utvoril Slovienom písmeňá? My poznáme len tri jazyky, ktorými sa patrí v knihách sláviť Boha: hebrejský, grécky a latinský.“

Odpovedal im Konštantín:

„Či neprichádza dážd' od Boha na všetkých rovnako? Či slnko nesvieti tak isto na všetkých? Tak akože sa nehanbí-

te len tri jazyky spomínať a nariadiť, aby ostatné národy boli slepé a hluché?“

Keď sa dozvedel o ňom rímsky pápež, poslal poňho. A keď došiel do Ríma, pápež prijal slovienske knihy, posvätil ich a uložil v chráme Svätej Márie. Potom prikázal dvom biskupom, aby vysvätili slovienskych učeníkov. A ako ich vysvätili, hneď spievali v chráme svätého Petra slovienskym jazykom.

(Zo života Konštantínovho)

Pán Lev sa zamračil, potom zdvihol ruku a chystal sa vysloviť trest. No tu prehovoril Konštantín:

„Bolo by nespravodlivé, keby Lelo trpel za svoju vinu. Ja som pustil sokola. Vy, drahý otec, s ním už nechodíte na lov. Vták je ustavične v kletke. Zažiadalo sa mu slobody. A ja som mu ju dal.“

Otcovi klesla ruka. Prísnosť z tváre však nezmizla. Chvíľu rozvažoval. Potom dôrazne povedal:

„Uvidíme, ako obstojíš na postrizínách. Podľa toho bude aj trest alebo prípadné odpustenie.“

V ten večer Konštantín dlho nemohol zaspáť. Pripomínal si, čo všetko musí ešte premyslieť a naučiť sa, aby si na postrizínách vyslúžil otcovu milosť. Keď napokon neskoro v noci zaspal, prisnil sa mu prečudesný sen.

Bol dospelý. Mal sa ženiť. Zo všetkých strán mu priviedli nevesty. Každá bola nejakým spôsobom najvhodnejšia. Jedna — volala sa Zoja — bola najbohatšia. Placida najkrajšia. Helena mala najviac perál a šperkov. Konštantín prechádzal pred dlhým radom. Nezastavil sa však ani pri tej, čo sa naňho najvábnejšie usmievala, ani pri najružovejšej, ale celkom pri poslednej. Bola najskromnejšie oblečená a najväčšmi klopile oči k zemi.

„Túto chcem!“ zvolal Konštantín.

„Naozaj?“ chmúril sa otec. „Dobre si si rozvážil?“

„Áno, len túto jedinú a nijakú inú!“ nástojil Konštantín. Obrátil sa k neveste a milo sa spýtal: „Ako sa voláš?“

„Sofia.“

Ráno Konštantín vyzozprával všetko Lelovi. Ten videl v sne osudové znamenie. Jeho zverenec chce zasvätiť život vzdelaniu, vede. Lebo grécke slovo sofia znamená múdrosť.

Konštantínovi sa potvrdila táto veštba aj potom, keď sa začali postrizínové skúšky. Zaviazali mu oči, pozvrátili sem-tam. Mal nájsť stôl a na ňom sa dotknúť jedného z troch predmetov. Ak sa dotkne meča, osud mu určuje stať sa vojakom. Ak položí ruku na lodičku z borovej kôry, mal by sa stať kupcom.

Konštantín so zaviazanými očami vykročil

sebaisto a rovnako sebaisto položil pravicu na knihu.

Všetci v tom videli božie znamenie.

Jednoznačná voľba Konštantína veľmi nadchla. Striasol zo seba obavy a strach, ako dopadnú skúšky. Rozlúčkovú reč k matke predniesol tak dojímavu, že všetci prítomní sa rozplakali.

„Mať moja drahá,“ končil vzrušene Konštantín. „Týmto dňom strácate vo mne svoje dieťa, ale získavate syna, mladého muža, ktorý vás až do smrti bude ochraňovať tak verne, ako ste vy opatrovali jeho.“

Všetkým bolo jasné, že Konštantín si zaslúži, aby mu hneď podstrihli detské vlasy a prepásali ho opaskom dospelosti.

„Chaire!“ nadšene kričali mladí aj starí.

„Nech žije!“ kričal Lelo svojim rodným jazykom.

Vzápätí mu dávali dary a objímali ho, blahoželali. Stôl bol čochvíľa zavalený drahocennosťami. Otec hľadel na syna s úsmevom a nemou otázkou: ako s nimi naložíš?

„Rozdajte ich trpiacim a bedárom,“ rozhodol Konštantín.

Tak sa aj stalo.

Potom otec povedal:

„Každý, kto ti je blízky a má ťa rád, ti voľačo dal, len ja nie. Teraz sa ťa pýtam, akým darom by som ťa najviac potešil.“

Konštantínov krstný otec čakal, že mladý postrizinec si vyžiada arabského koňa. Brat Metod sa nazdal, že drahé knihy východných mudrcov. Lelo zas myslel, že požiadá o zlato, aby mal na cestu do sídelného mesta Konštantínopolu, kde chcel študovať na vysokej dvorskej škole.

Všetci sa mýlili. Konštantín sa hlboko poklonil otcovi a vraví:

„Drahý môj otec, najväčšiu radosť mi urobíš, ak dáš slobodu môjmu pestúnovi Lelovi.“ Vzápätí dodal tichším hlasom: „Ako ja nedávno tomu sokolovi...“

Otec pozrel na syna. Videl mu v očiach odhodlanosť dať slobodu všetkým rabom Solúna i sveta. Nepoložil mu ruku na hlavu ako dosiaľ, keď mu chcel povedať čosi dôležité. Položil mu pravicu na plece. Na znamenie, že s ním hovorí ako dospelý s dospelým.

„Nech je po tvojom, Konštantín. Lelo, od tejto chvíle si slobodný muž.“

Nesmierne prevapený a nesmierne šťastný Lelo chcel padnúť na kolena, ale pán Lev ho zadržal. A tak Lelo musel postojáčky vysloviť svoju vďaku i prosbu:

„Možno si takú milosť nezasluhujem. No chcem si ju zaslúžiť budúcim životom. Dovoľ mi, drahý Konštantín, aby som aj naďalej žil po tvojom boku a vo všetkom ti bol nápomocný.“

Tu zhromaždení znova zatlieskali a znova volali na slávu. Konštantín bratsky objal Lela. Vlastne už nie Lela, ale Laurencia, čiže Vavrince. Pri prepustení z otroctva si mohol bývalý rab zvoliť nové meno. A keďže Konštantín znamená stály, vytrvalý, Vavrincec znamenajúci ovenčený vavrínom, chcel dodávať lesk všetkým jeho nasledujúcim činom.

Vavrincec splnil svoje predsavzatie. Odišiel so svojim bývalým pánom do Konštantínopolu. Keď sa na byzantského cisára obrátil veľkomoravský kráľ Rastislav so žiadosťou o učiteľov a voľba padla na Konštantína a jeho brata Metoda, pomáhal im zostavovať sloviensku abecedu a knihy. Šiel s nimi na Veľkú Moravu a pomáhal im zakladať sloviensku školu. Spreádzal ich na ceste do Ríma. Stál pri chorom Konštantínovi, keď sa rozhodol vstúpiť do kláštora a prijať meno Cyril. Potom sa s Metodom vrátil na Veľkú Moravu a pokračoval vo veľkom a záslužnom diele, ktorému hovoríme cyrilo-metodovské.

Ilustrovala LUBA KONČEKOVÁ-VESELÁ
Ilustrácia na obálke VINCENT HLOŽNÍK

Zlata Solivajsová

Na kraji lesa stál mohutný dub. Išiel okolo zajac a dub sa mu prihovoril:

„Dobré ráno, braček. Kam tak zavčasu?“

„Pohladať niečo pod zub,“ odvetil zajac.

„Keď je tak, poradím ti, kde je najkrajšia kapusta. Choď tamto k tej plánke a od nej sa daj dolu medzou zemiačniska, až prídeš k veľkej table ďateliny. Odtiaľ to už nie je ďaleko.“

„Povedal si ďateliny? Jój, to je ohromné!“

Išla okolo líška a pýta sa:

„Milý dub, nevidel si tu niekde malé zajačiky? Tak sa mi vidí, že im otec kamsi odbehol. Zavarovala by som ich, oj, zavarovala lepšie než vlastná mať, keby si mi povedal, kde sú, chúdeince opustené.“

„Poznám ja tvoje varovanie, líška. Od samej lásky by si ich zjedla, však?“

Líška sklopila uši a prešmykla sa do mladiny.

Ešte nestihli straky-klebetnice túto príhodu rozniesť po lese, keď sa z blízkeho chodníka vynoril hájnik.

„Dobré ráno, hájnik!“

„Dobré rano, dub. Ej, či sa mi vždy srdce rozveselí, keď ťa tu vidím takto rovno stáť! Vždy si rovnako krásny a mocný.“

„Letia rôčky, letia,“ prehovoril dub v rozpakoch nad toľkou chválou.

„Veď hej, letia, ale tebe akoby zastali. A tak je dobre. Veď si ty tu vlastne strážcom tohto lesa. Všetko vidíš, na všetko dozrieš, o každého tvora sa postaráš. Koľko len vtáčích hniezd si za tie roky ukrýval vo svojej korune pred dravcami...“

Odklínanie

Ďalšou spisovateľkou, ktorú vám, deti, predstavujeme, je Zlata Solivajsová. Podobne ako Hana Ponická ani ona nesmela uverejňovať svoje práce. Pred viac ako dvadsiatimi rokmi, keď našu krajinu obsadili cudzí vojaci, napísala totiž rozprávku o železnej oblude, ktorá vtrhla do pokojného lesa a ničila mladé dubčeky. Každý vedel, kto bola tá železná obluda a kto bol ten dub(ček), čo

sa jej postavil na odpor. Vedeli to aj tí, ktorí nechceli, aby náš národ žil v slobode, a preto knihu, v ktorej bola táto rozprávka, zničili a odvážnu spisovateľku postavili v Banskej Bystrici pred súd. Všetko, čo potom nasledovalo, už rozprávka nebola, ale pani Zlata Solivajsová zostala naďalej statočným, slobodu milujúcim človekom.

Rozprávka, pre ktorú dlhé roky trpela, sa volá Abeceda pre obludy.

ONDREJ SLIACKY

A keď si pospomínali na všeličo, prišla reč aj na líšku.

„Tak tu bola?“ zlostil sa hájnik. „Toľký čas už na ňu strihnem, a vždy mi unikne. Ale počkaj, dám ja tebe mladé zajačiky!“

Hájnik zvesil z pleca flintu a rozlúčil sa s dubom.

Jastraby a sokoly tiež najradšej sedávali v korune duba.

Videli do diaľky i do hĺbky, a ich nebolo vidno. A dub, ako ozajstný strážca lesa, chránil slabých, pomáhal bezmocným, radil neskúseným a mocných zase krotil, aby svoju silu nezneužívali. Mal rád všetkých a všetci mali radi jeho, pripomínajúc si často jeho slová:

„Les je rozsiahly a bohatý. Všetkých nás uživí. A svet je ešte bohatší. Patrí nám všetkým rovnako a podľa toho sa na svete aj správajme: veď po nás prídu ďalší a my musíme myslieť aj na nich. Tu, podo mnou sú mladé duby. Raz sa im vystúpim, aby mohli rásť do šírky i do výšky.“

Jedného dňa sa na ceste objavila čudná tmavozelená obluda, akú dub nikdy predtým nevidel.

Obluda prichádzala od dediny a strašne vrčala. Zastala na okraji lesa. Vrčanie utíchlo. Nos, ktorý už z diaľky mieril na les, bol teraz obrátený trochu bokom.

Dub čakal, čo sa bude diať, no obluda znehybnela, akoby zaspala.

„Dobrý deň,“ oslovil o chvíľu dub nezvaného hosta.

Obluda nič.

„Dobrý deň, hovorím. Kto si a čo tu hľadáš?“

Obluda mlčala. Zrazu sa jej však dlhý nos začal s hrmotom otáčať, až bol namierený na dub. Dub čakal, že niečo počuje, ale nedočkal sa. Ozval sa teda opäť:

„Pozdravil som sa ti, a ak si prišiel s dobrým, môžeš tu ostať a spriatelíme sa. Len by si mi mal povedať, kto si.“

„Ta-ta-ta!“ odpovedala obluda, a v tej chvíli sa mladý stromček vedľa duba zakýval a padol zlomený na zem.

Dub stál ako zmeravený. Nevedel, čomu sa

(Pokračovanie na str. 11)

REČ na vodu nenapíšeš

Maľba Martin Benka

Od mora vial soľou presýtený vzduch. V rodine zástupcu veliteľa mesta Solún bol obvyklý pokoj. Najmladší syn Konštantín, už študent na gymnáziu, sa vybral na prechádzku za mesto. Matka Mária mu pripomenula, aby sa vrátil skoro, lebo v dome bude slávnostná večera. O desať rokov starší brat Metod končí právnickú fakultu, a na večeru sa vráti aj otec Lev, ktorý potláčal vojenskú vzburu kdesi na sever od mesta.

Rodinná slávnosť sa však nevydarila. Namiesto otca prišla správa o jeho skone. O Metoda už bolo postarané;

pôjde v otcových šlapajách. Stane sa štátnym úradníkom v najbohatšej ríši tej doby — v Byzancii. Ale čo bude s Konštantínom? Ak by musel ísť za kupca, tak sa utrápi. Zamilovaný je len do knížiek. Sedí v nich dni a noci. Mnohé už pozná naspamäť. Číta najmä životopisy slávnych ľudí, ale rád sa učí aj cudzie jazyky. Ovláda nielen grécky a latinský jazyk, ale hovorí aj po sloviensky a pamätá si všetky pesničky, ktoré mu maľ v tomto jazyku spievala. Konštantín by skutočne mal ísť ďalej študovať. Odkiaľ však vziať na štúdium peniaze?

Matka premýšľala a rozhodla sa. Napíše dávnemu manželovmu priateľovi Theokristovi. Je tajomníkom na panovníckom dvore. Nech pre Konštantína vybaví štipendium.

A tak sa zakrátko Konštantín ocitol na najlepšej vysokej škole vo vtedajšej Európe. Sú tu skutočne vynikajúci profesori. Filozofiu prednáša učený Fotios, ktorý je Konštantínovi priateľsky naklonený. Obdivuje jeho usilovnosť.

Študentské roky sa rýchlo pominuli. Konštantínov dávny ochranca Theokrist našiel pre mladého muža nevestu. Predstavil ho samotnej cisárovnej Theodore a chcel z neho urobiť úradníka. Keď sa o tom Konštantín dozvedel, rozbolela ho hlava. Nepáčila sa mu ani nevesta, ani úradnícky život. A ktovie, ako by sa to bolo všetko skončilo, keby nebolo došlo k nečakanej udalosti. Mladý následník trónu Michal III. už povyrástol a so strýkom Bardasom urobili prevrat. Za prvého muža v cirkvi pritom ustanovili Konštantínovho milovaného učiteľa Fotia. Ten si hneď spomenul na Konštantína i na jeho brata Metoda a poveril ich štátnickou úlo-

MATÚŠ
KUČERA

hou; najprv museli ísť ako diplomati medzi Arabov a potom do ďalekého Astrachánu K Chazarom. Keď sa vrátili z ďalekých, namáhavých ciest, čakala ich nová úloha.

Na byzantskom dvore sa objavilo posolstvo z ďalekej predalekej Veľkej Moravy. Poslal ho tamojší panovník Rastislav. Posolstvo pekne vysvetlilo, že Slovieni, obyvatelia Veľkej Moravy, už nie sú pohania. Už dlho vyznávajú kresťanskú vieru, ale ich kňazi sú ľudia, ktorí slúžia nemec-kému cisárovi. Preto sa Rastislav rozhodol, že požiada byzantského cisára, aby mu poslal biskupa, ktorý vysväti kňazov z radov mladých Slovienov a zriadi samostatnú veľkomoravskú cirkevnú organizáciu.

Cisár sa rýchlo rozhodol: biskupa nemám, ale pošlem ta Konštantína a Metoda, schopných a bystrých bratov. Konštantín sa v poslednej chvíli usiloval protirečiť cisárovi:

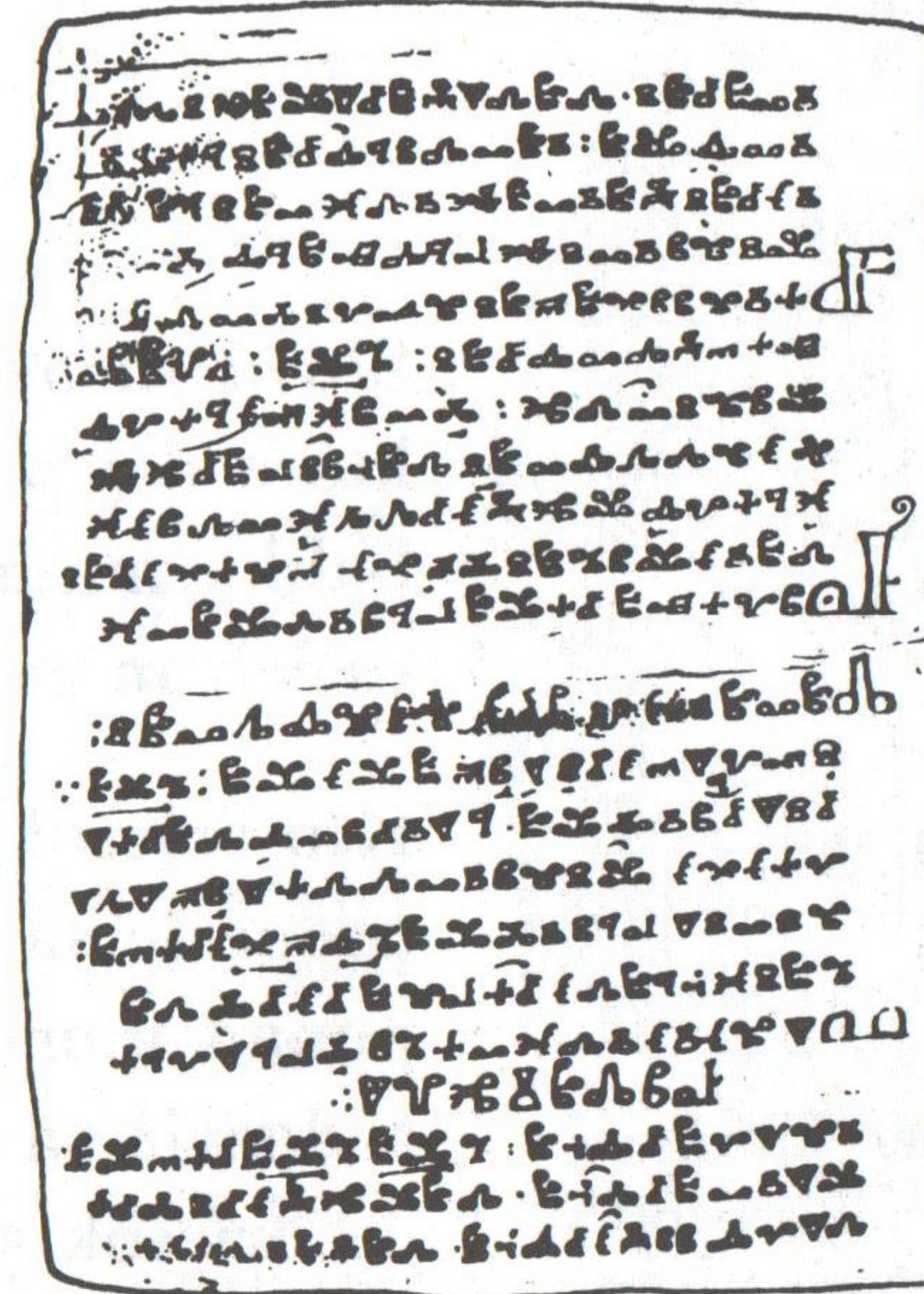
„Slovieni, ktorých poznám, majú síce svoju reč, ale nemajú písmo, ktorým by reč zapísali. Ako ich teda budem vyučovať v kresťanskej viere? Veď reč na vodu nenapíšeš!“

Darmo bratia protestovali,

vysvetľovali. Cisár sa rozhodol, a vy, bratia, pomôžte si, ako viete.

Nastali dni horúčkovitých príprav. Konštantín so spolupracovníkmi začal rozmýšľať najmä o tom, ako pre Slovienov vytvoriť písmo. Boli to dni trápenia, no priniesli svoje ovocie. Sám Konštantín hovorí, že ho „Boh osvietil“, a tak vymyslel písmo pre veľkomoravských Slovienov. Podľa ľubozvučnej reči Slovienov ho nazval hlaholika a hneď doň začal prekladať i Písmo sväté, aby na Veľkú Moravu neprišiel s prázdny-mi rukami.

Po nekonečnom putovaní prišli konečne bratia na Moravu, do sídla veľkého kniežata Rastislava. Hlboko sa poklonili, odovzdali dary by-

Ukážka hlaholského písma

zantského cisára, ale aj jeho list. V tomto liste stálo, aby Rastislav nezabudol, že najväčší dar, ktorý je cennejší než zlato, striebro, či slonovina, je písmo, ktoré cisár spolu s bratmi posielal. Ním sa Slovienu zaraďujú medzi tie národy, ktoré už nielen svojou rečou, ale aj písmom môžu zvelebovať a chváliť Hospodina.

Veľkomoravský panovník nechal vybrať najschopnejších chlapcov z veľmožských rodín, aby sa stali žiakmi Konštantína a Metoda. Po prvý raz v dejinách vznikla škola slovienskej reči a písma; po prvý raz — a to v našej krajine — sa začali písať dejiny slovanskej kultúry a literatúry. Stali sme sa gramotnými. A je len príznačné, že prvá veta, ktorou Konštantín a Metod začali vyučovať svojich žiakov, bola z evanjelia svätého Jána: „Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha.“

V starosloviencine zapísanej hlaholikou táto veta znela takto: „Iskoni bě Slovo i Slovo bě u Boga“.

Tak sa začínala doba našej národnej vzdelanosti. Písal sa ešte len rok 864.

NAŠA ČARODEJNÁ ŠKOLA

Posledná HODINA

Štefan Moravčík

„... Slováci boli kedysi veľký národ, rozprestierajúci sa na väčšine Dunajskej kotliny. Dnešné Slovensko je už len maličkým úlomkom starého Slovenska. Dnešný slovenský národ je len zvyškom veľkého národa. Usudzujúc podľa rozsahu územia, ktoré obýval, môžeme povedať, že to bol jeden z najväčších slovanských národov. Na väčšine starého Slovenska sa hovorilo stredoslovenským nárečím. Je teda celkom správne, keď v novej dobe je toto nárečie spojivom všetkých Slovákov.“

Prepáčte mi taký dlhý citát, no nemohol som mu odolať. Už dávno ho mám poznačený v knihe Jána Stanislava Slovenský juh v stredoveku. Keď mi čas dovolí, stane sa mojím odrazovým mostíkom na napísanie knižky o Slovákoch. Dlhé roky nás totiž držali v tme, aby sme sa nemohli zohriať pri slovenskom ohníčku, zhlboka sa nadýchnuť, byť hrdí na svoj národ.

Len nedávno nám vrátili náš starý slovenský znak — dvojkríž na trojvrší a našu vlajku. Sú to len symboly, ale veľmi dôležité, aby sme do nového tisícročia vstúpili ako ľudia bez jarma na krku.

Verím, že aj naša Čarodejná škola, ktorá sa touto „hodinou“ končí, bola takým malým pohľadom do zrkadla: Kto sme, odkiaľ ideme a kam sa náhlime?

Sme Slováci, králi slov, mali by sme v nich byť

doma, poznať ich tajomstvá. Radosť z odhaľovania týchto tajomstiev, z lúskania často preveľmi tvrdých orieškov, bola našou odmenou za trošku námahy. Verím, že to stálo za to!

LÚSKAJTE SO MNOU!

Slová sú oriešky sladké,
ktoré dal pradedo babke,
babka mame —
tu ich máme!

Kto oriešok otvorí,
prenesie sa cez hory,
ponad moria, snežné stráne,
a dozvie sa nečakane,
čo oriešok skrýva na dne,
čo sa stalo — čo sa stane,
keď to slovo zrazu padne...

ABECEDA

pre

obludy

(Pokračovanie zo str. 7)

diviť väčšmi, čoho sa väčšmi desiť: čudnej odpovede a či toho, že mladý stromček z ničoho nič klesol na zem ako podťatý.

„Čo to značí: ta-ta-ta-ta? A prečo si odrazu ľahol na zem ten mladý stromček?“

„Ta-ta-ta-ta!“ vzápätí padol na zem ďalší stromček.

Dub si len vtedy všimol, že z dlhej rúry, ktorú pokladal za nos obludy, šľahajú blesky a valí sa dym. Ale nič z toho nechápal.

„Vari sa zajakávaš?“ spýtal sa. „To je nič, to sa napraví. Dám ťa zapísať do našej lesnej školy. Tam sa naučíš pekne rozprávať.“

Dub ešte stále nechápal, že medzi ta-ta-ta a padaním stromčekov je nejaká súvislosť, preto pokračoval:

„Teraz si dávaj pozor a hovor trochu pomalšie. Veď hádam len vieš povedať aj niečo iné, nielen to ta-ta-ta? Ako sa vlastne voláš?“

Obluda chvíľu ticho stála, potom zdvihla dlhý ňufák a vypľula jediné slovo:

„Tank!“

Súčasne sa zablysko, zadymilo a dub pocítil v kmeni ostrú bolesť. Čo sa to deje, pomyslel si v náhlom závrate, čo ma to tak strašne udrelo? Ale premohol sa a s námahou povedal:

„Tak ty si tank. Ja sa volám dub a som strážcom tohto lesa. A teraz mi povedz, prečo si prišiel medzi nás. Nepamätám sa, že by takí, ako si ty, boli bývali niekedy medzi nami. Si voľajaký čudný. A ide z teba pach a dym. Ledva dýcham. A prečo spadli tie malé stromčeky, len čo si sa ozval? A odkiaľ je tá bolesť, ktorú cítim v kmeni?“

„Ta-ta-ta-ta!“ prisvedčila obluda-tank nazlostene a z dlhého nosa vychrlila oheň a dym.

Dub sa zachvel. Celým kmeňom mu prebehla ostrá bolesť. Koľko slabík vychrlila obluda, toľko ostrých bodnutí pocítil dub v tele. Vzápätí začal pomaly chápať: obluda prišla, aby vyhubila les! Ale prečo? A ako tomu zabrániť? Dub už vedel, že obluda pozná vari len tú jednu slabiku. Ale aká je to strašná slabika! Značí ostrú bolesť alebo aj záhubu. Hľa, mladé dubčeky ležia na zemi a ich lístie sa zachvieva v predsmrtnom kŕči. Nie, nemôže nechať železnú obludu takto vystrájať!

„Tak toto je tvoja reč, tank. Vidno, že si do školy chodil málo. Lebo keby si bol chodil do školy čo len s vranami, bol by si sa naučil o pár hlások viac. A celkom iste to nebola riadna škola, lebo v nijakej naozajstnej škole takúto strašnú abecedu neučia...“

„Ta-ta-ta-ta!“

OBLU Dý

Časť koruny starého duba sa oddelila od hlavnej vetvy. Na okamih akoby zaváhala, na ktorú stranu má spadnúť, a potom pomaly klesala k zemi. Ale dub ju zachytil spodnými konármi, a hoci bol ťažko zranený, kolísal odstrelenú korunu vo svojom náručí, premáhajúc bolesť a strach.

„Dost! Prestaň! Čo som ti urobil? Čo ti urobili tieto mladé stromčeky vedľa mňa, že si ich zničil? Zavádzali ti azda? Cesta vedie o kus ďalej. Tak pokojne sme si tu žili, pokým si neprišiel medzi nás. Vari niet v tebe žiadneho citu? Kto priviedol na svet tvora, ktorý všetko okolo seba iba nivochí? Kto si?“

„TANK! TANK!“ revala obluda nazlostene.

Dub sa zatriasol od koreňa až po korunu. Pre bolesť nemohol ani dýchať. Na chvíľu sa mu svet zahmlil a len potom zbadal, že jedna z jeho hrubých vetiev, ktoré sa rozrastali z hlavného kmeňa na všetky strany, leží dolu na zemi...

V tej chvíli sa ozvala bolesť taká silná, že dub znehybnel a vzápätí sa ho zmocnila triaška. Už tušil, že stretnutie s obludou zaplatí životom. Ale nevzdával sa nádeje, že ju predsa len prehovorí, aby odišla tam, odkiaľ prišla, a nezapríčinila ešte väčšie zlo: skazu celého lesa, všetkého jeho tvorstva.

„Počúvaj, tank,“ ozval sa dub, keď vlna bolesti trochu opadla, „neviem, z ktorej krajiny prichádzaš. Možno sú u vás všetci takí ako ty. Možno sa ani medzi sebou neviete dohovoriť, keď vaša reč je taká chudobná a taká strašná. Ale pochop: my sme tu žili v pokoji, každý mal svoje miesto, svoju prácu, svoju reč a s výtržníkmi-vlkmi sme si

vždy vedeli poradiť sami. Chceme tak žiť i naďalej. Vráť sa, odkiaľ si prišiel, nepatríš medzi nás a nikdy ťa za svojho neprijmeme. Svet je krásny, len pokým si všetci robíme dobre. Uprostred zla hynie každá krása. Hľa, v mojej korune majú hniezda vtáčence: keby si aspoň počkal, pokým im narastú a zmocnejú krídla, aby mohli slobodne odletieť. Aspoň nad nimi sa zľutuj. Ja som už starý, všeličo som už videl i prežil, nejedna búrka mi odkmasla konár, no vždy som sa napokon

zotavil. Ale ešte nikdy ma nikto nepohaniť tak surovo a pre nič za nič ako teraz ty. Odíď, prosím ťa. Odíď v pokoji.“

„Ta-ta-ta-ta-ta!“ rapovala obluda a bolesť sa opäť zahryzla ostrými zubmi do duba.

Vtedy sa dub strašne rozhneval.

„Odíď, obluda!“ zahrnel z výšky na tank. „Odíď, hovorím, lebo pre teba tu niet miesta! Do nášho lesa nepatríš ani ty, ani tvoje meno, ani tvoja strašná abeceda. Je to abece-

da pre obludy. Si tu votrelcom. Odíď, už si narobil dosť škody. Aj moja trpezlivosť má hranice. Zahubím ťa!“

„TANK! TANK! TANK!“ dunela obluda, až sa otriasal celý les.

V tej chvíli sa obrovský kmeň duba naklonil, otočil sa okolo svojej osi a celou váhou dopadol na obludu, takže jej dlhý nos, z ktorého sa valil hustý dym, sa skrivil. Oblude zaprašťali klby a vzápätí nastalo v lese ticho.

„Tak,“ povedal tíško starý dub z posledných síl, „predsa som ťa zahubil. Nebudeš viac rozsievať smrť v mojom lese. Ja som padol. Ale na mojom mieste je niekoľko mladých dubov, ktorým som uvoľnil miesto. Porastú do výšky i do šírky a niektorý z nich sa stane mojím nástupcom: bude strážiť les namiesto mňa.“

A tak aj bolo. Mladé duby rástli a vyrástli na mohutných veľikánov. Z kmeňa starého duba urobil stolár krásny nábytok do hájnikovho domu i vyrezávané zábradlie okolo verandy. Večermi stával hájnik na verande, opieral sa o dubové zábradlie a občas sa k nemu celkom sklonil, akoby sa rozprával s duchom starého duba.

Pozostatky pancierovej obludy — tanku — pomaly zapadli do zeme a obrastali žihľavou a trním. Lebo aj žihľava a trnie vedľa, kde majú rásť.

Ale raz prišiel hájnik k tomu miestu a povedal si:

„Škoda je nechať len tak zhrdzaviť toľké železo.“

A zavolať majstrov mechanikov. A onedlho už pancierová obluda zvažala ťažké kmene dreva z lesa do doliny namiesto starého traktora.

Iba hlaveň nemali na čo použiť. Hájnik ju osadil do zeme, aby si les pamätal, ako vyzerá nepriateľ.

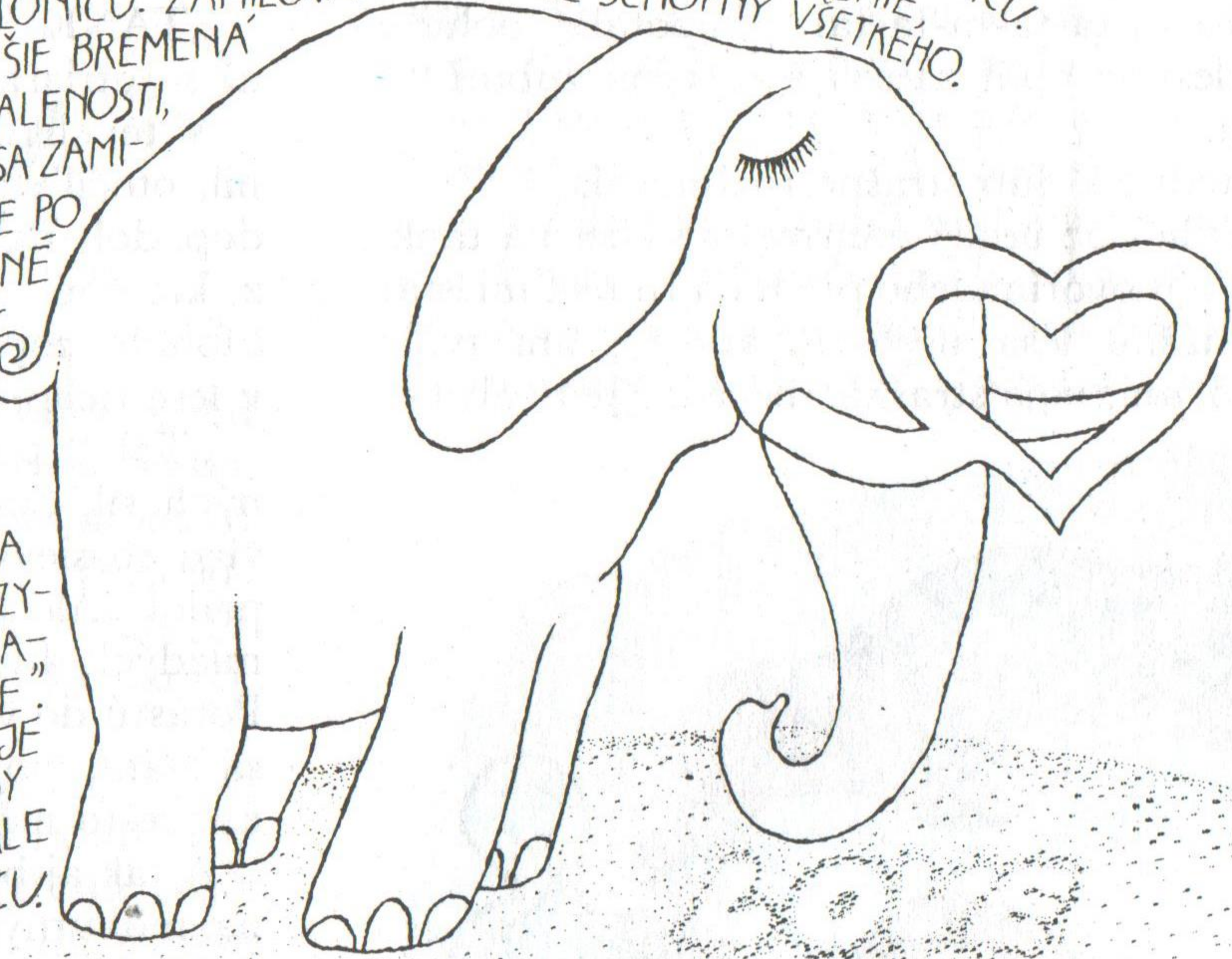
A keď po čase šli okolo deti, uvideli čudnú, nezvyčajnú vec: na pancierovej hlavni, ktorá kedysi chrlila oheň a dym, sedel otec drozd a učil svoje malé drozdíčatá písať veselú lesnú hymnu.

Ilustroval ONDREJ ZIMKA

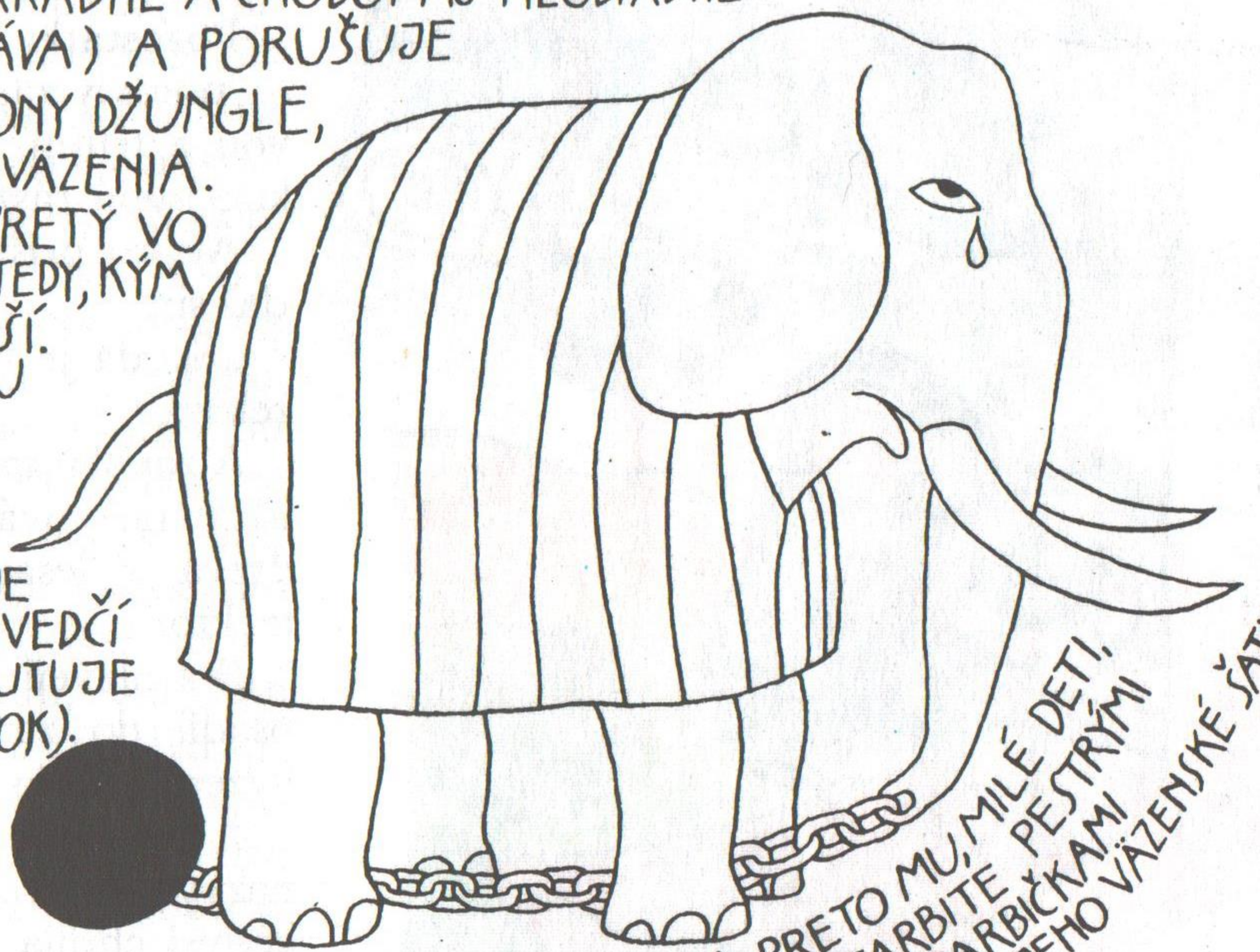

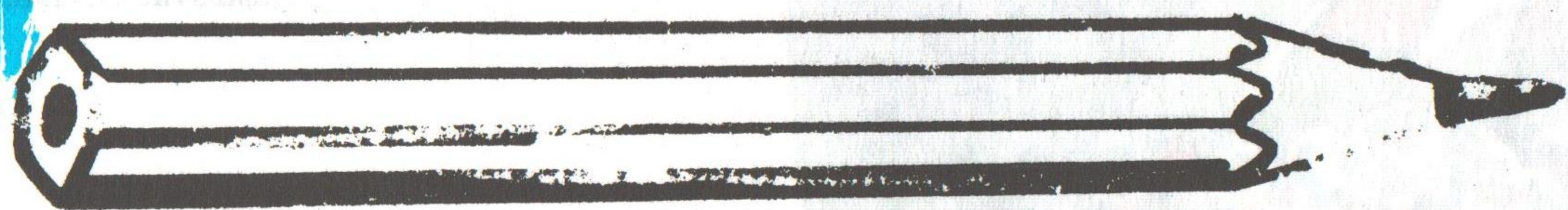
ZAMILOVANÝ SLON NA ROZDIEL OD ĽUDÍ MILUJE LEN A LEN SLONICU. NEMÁ RÁD PENIAZE, MAJETOK ALEBO SPOLOČENSKÉ POSTAVENIE, ALE LEN A LEN SLONICU. ZAMILOVANÝ SLON JE SCHOPNÝ VŠETKEHO. PRENÁŠA EŠTE ŤAŽŠIE BREMENÁ NA EŠTE VÄČŠIE VZDIALENOSTI, AKO PREDTÝM, NEŽ SA ZAMILOVAL. VYTRUBUJE PO NOCIACH ROZTUŽENÉ MELODIE, PÍŠE CHOBOTOM DO PIESKU „LOVE“, ČO ZNAMENA V ISTOM SVETOVOM JAZYKU „LÁSKA“. PRETOŽE SLOVENČINA NIE JE SVETOVÝM JAZYKOM, „LOVE“ PREKLADÁME AKO „PENIAZE“. ALE SLONOVI, KEĎ JE ZAMILOVANÝ, NIKDY NEJDE O PENIAZE, ALE VZDY A VZDY O SLONICU.

KEĎ SA SLON NESPRÁVA TAK, AKO BY SA MAL, KEĎ DAČO UKRADNE A CHOBOT MU NEODPADNE (AJ TO SA STÁVA) A PORUŠUJE PLATNÉ ZÁKONY DŽUNGLE, DAJÚ HO DO VÄZENIA. SLON JE ZAVRETÝ VO VÄZENÍ DOVTEDY, KÝM SA NEPOLEPÍ. NA OBRAZKU ZRETELNE VIDÍME, ŽE SLON-VÄZEŇ SA POLEPŠUJE (SLZA VOKU SVEDČÍ O TOM, ŽE ĽUTUJE SVOJ PRIESTUPOK).

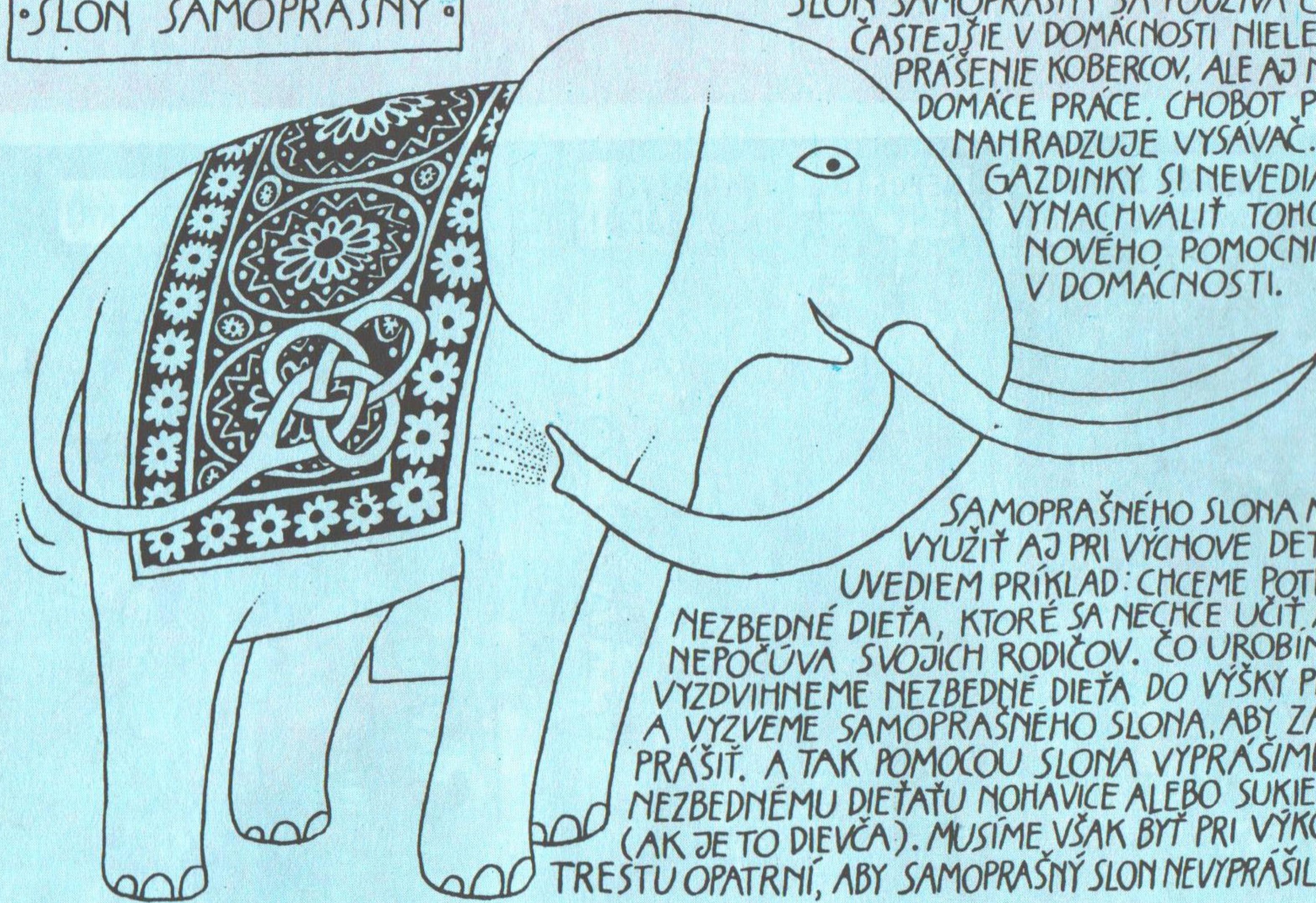

A PRETO MU, MILÉ DETI, VYFARBITE PESTRÝMI FARBICKAMI JEHO VÄZENSKÉ ŠATY!

•SLON SAMOPRAŠNÝ•

SLON SAMOPRAŠNÝ SA POUŽÍVA ČORAZ ČASTEJŠIE V DOMÁCNOSTI NIELEN NA PRAŠENIE KOBERCOV, ALE AJ NA INE DOMÁCE PRÁCE. CHOBOT PLNE NAHRADZUJE VYSÁVAČ. GAZDINKY SI NEVEDIA VYNACHVALIŤ TOHOTO NOVÉHO POMOCNÍKA V DOMÁCNOSTI.

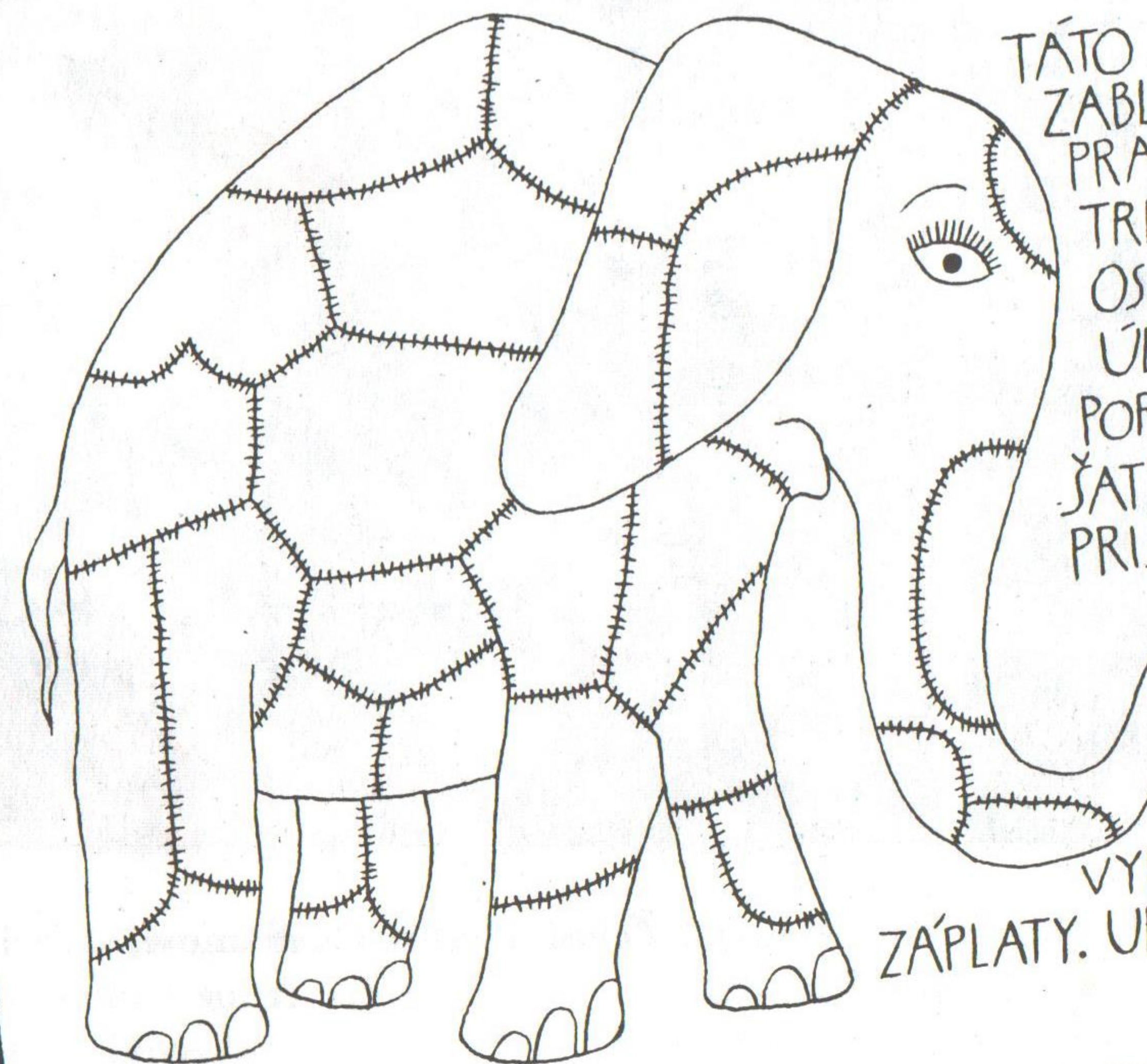
SAMOPRAŠNÉHO SLONA MÔŽEME VYUŽIŤ AJ PRI VÝCHOVE DETI. UVEDIEM PRÍKLAD: CHCEME POTRESTAŤ NEZBEDNÉ DIEŤA, KTORÉ SA NECHCE UČIŤ A NEPOČÚVA SVOJICH RODIČOV. ČO UROBÍME? VYZDVHNEME NEZBEDNÉ DIEŤA DO VÝŠKY PLIEC A VYZVEME SAMOPRAŠNÉHO SLONA, ABY ZAČAL PRAŠIŤ. A TAK POMOCOU SLONA VYPRÁŠIME NEZBEDNÉMU DIEŤATU NOHAVICE ALEBO SUKIENKU (AK JE TO DIEVČA). MUSÍME VŠAK BYŤ PRI VÝKONE TRESTU OPATRNÍ, ABY SAMOPRAŠNÝ SLON NEVYPRÁŠIL AJ NÁS!

MILÉ DETI!

TÁTO ŪBOHÁ SLONICA ZABLŪDILA V TRNOVNÍKOVOM PRALESE.

TRNOVNÍKY MAJÚ OSTRÉ PICHLIACE, KTORÉ ŪBOHEJ SLONICI PORIADNE DODRIAPALI ŠATY. NA DIERY SOM PRIŠIL ZÁPŁATY, ALE STALA SA CHYBA! ZABUDOL SOM ZÁPŁATY VYFARBÍŤ.

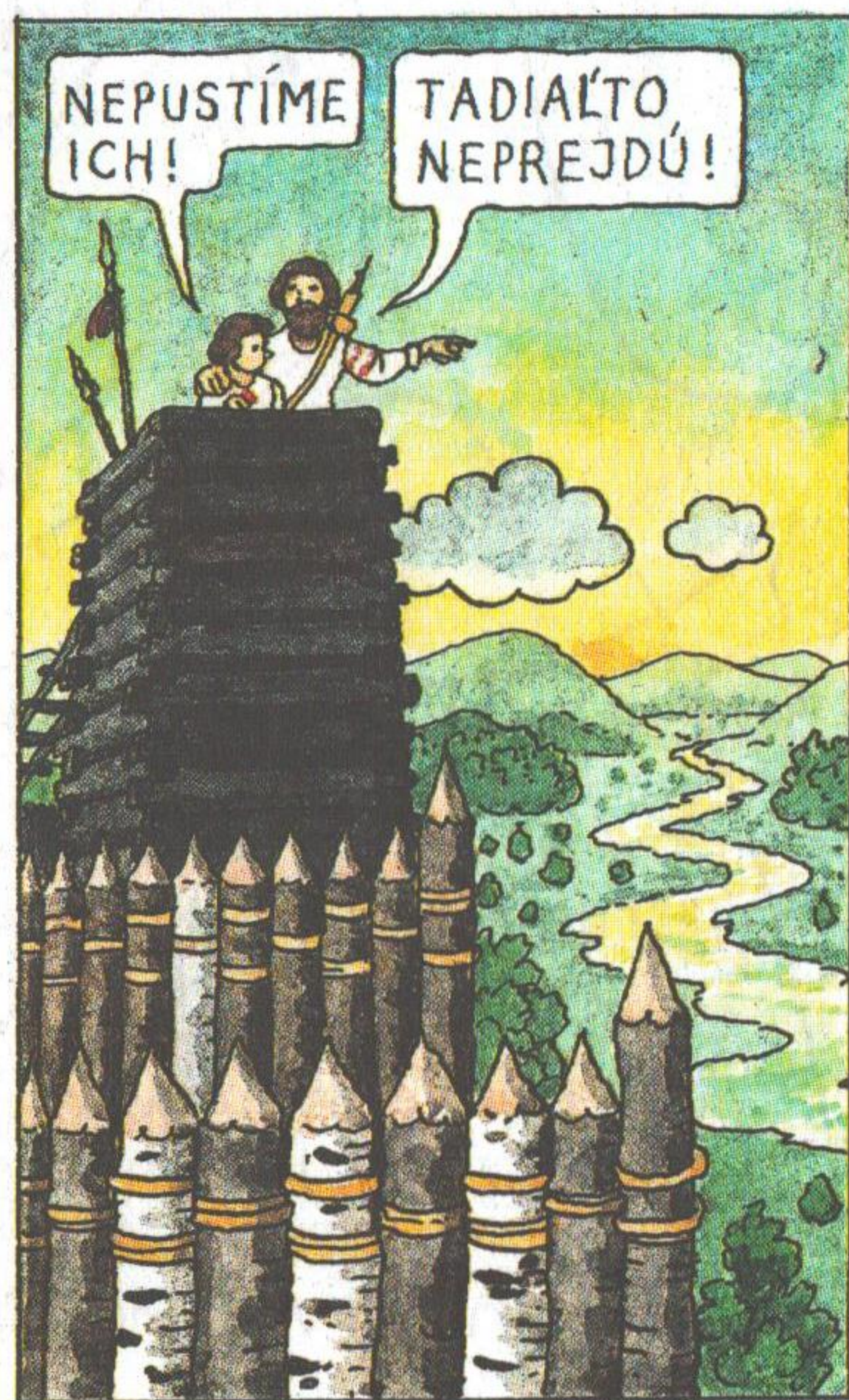
VEZMITE FARBICKY A VYFARBITE ŪBOHEJ SLONICI ZÁPŁATY. URČITE BUDE MAŤ RADOSŤ.

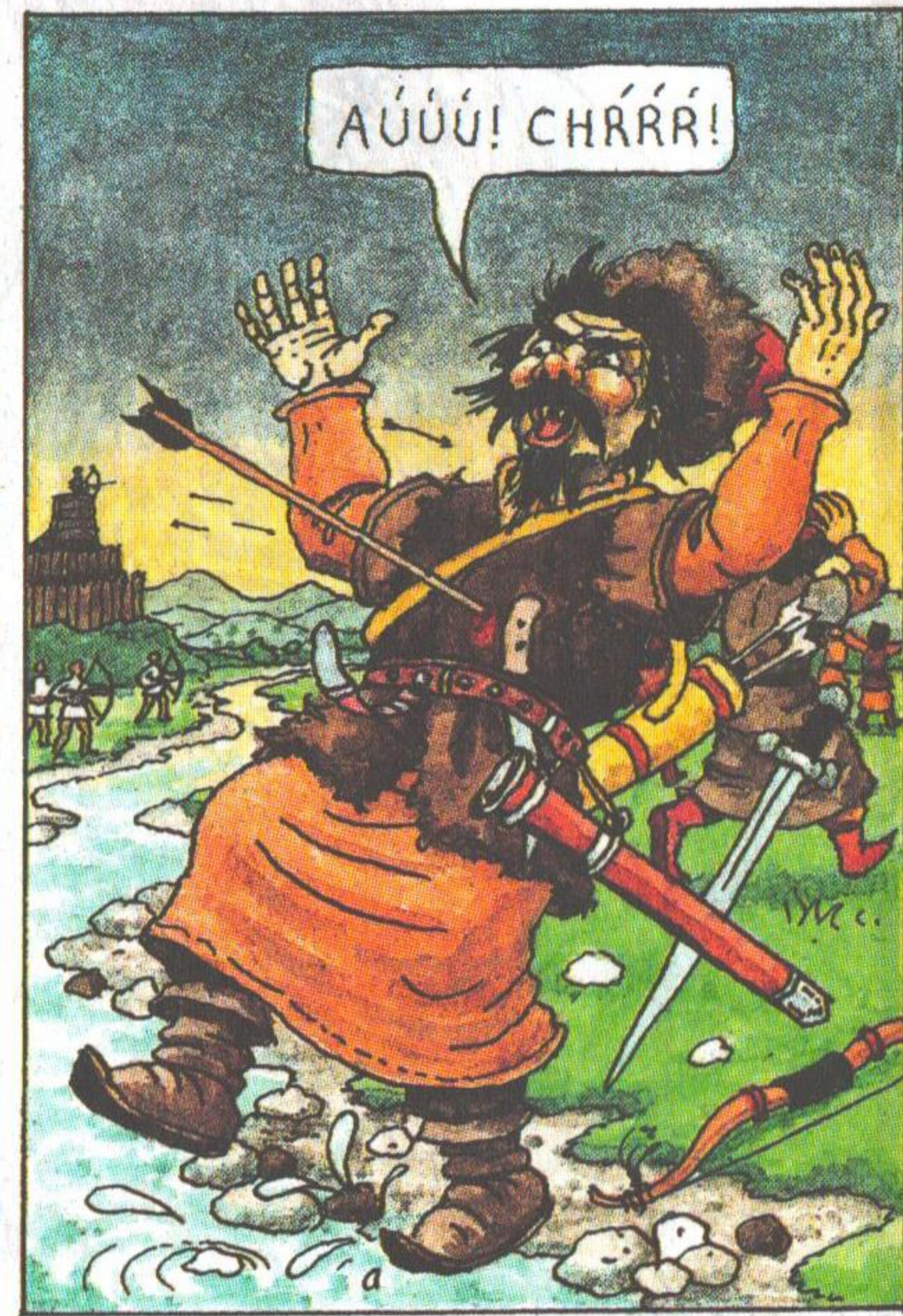

BUDEM STRÁŽIŤ
S TEBOU, TATO.

NEPUSŤÍME
ICH! TADIAĽTO
NEPREJDÚ!

AÚÚÚ! CHRŤŤŤ!

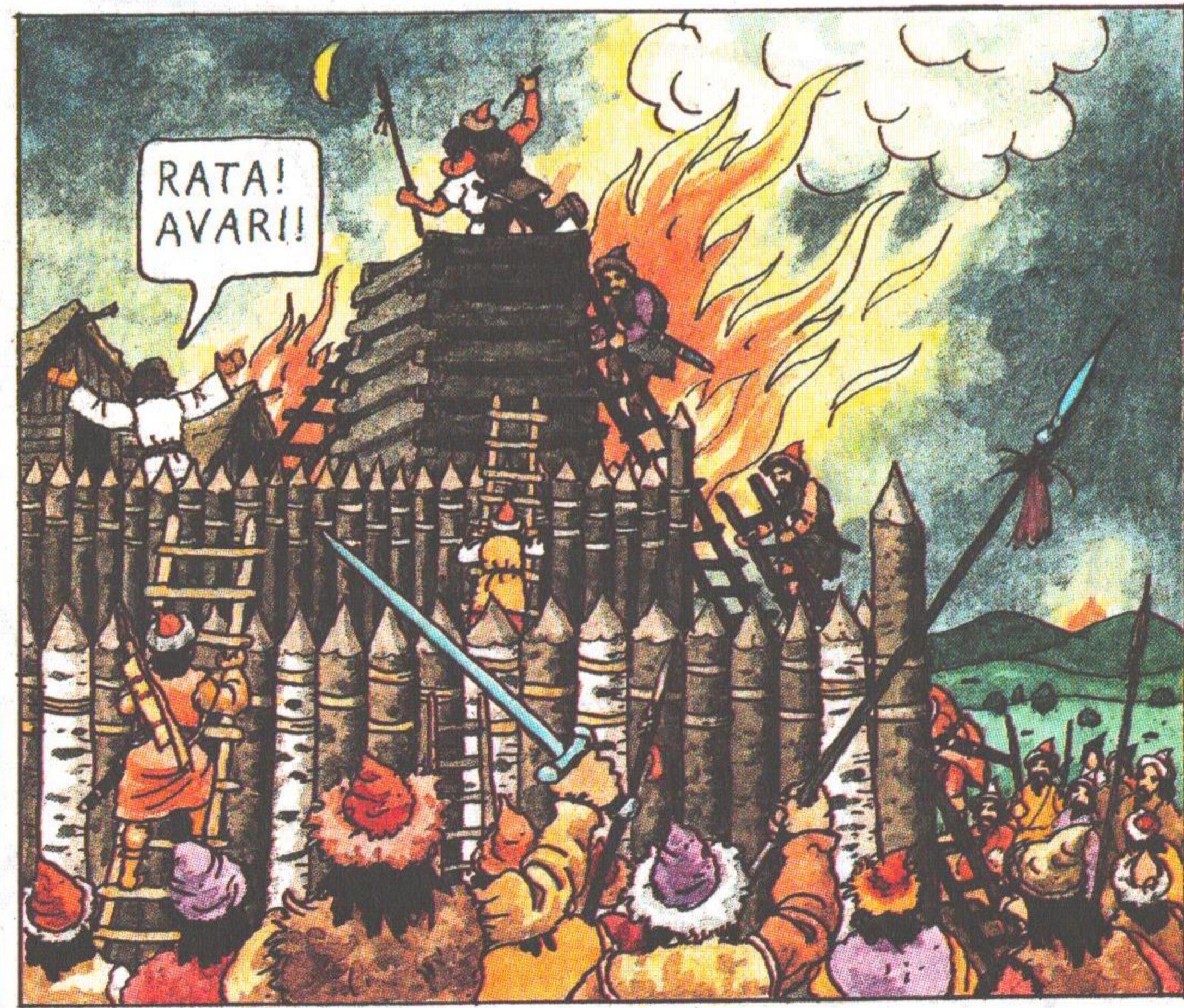
Kráľ Samo poslal vľadyku Želoslava strážiť sloviensku hranicu na Ipli.

Vľadyka Želoslav postavil nad riekou opevnenú osadu.

Slovienska osada rozkvitala. Avari Ipeľ neprekročili.

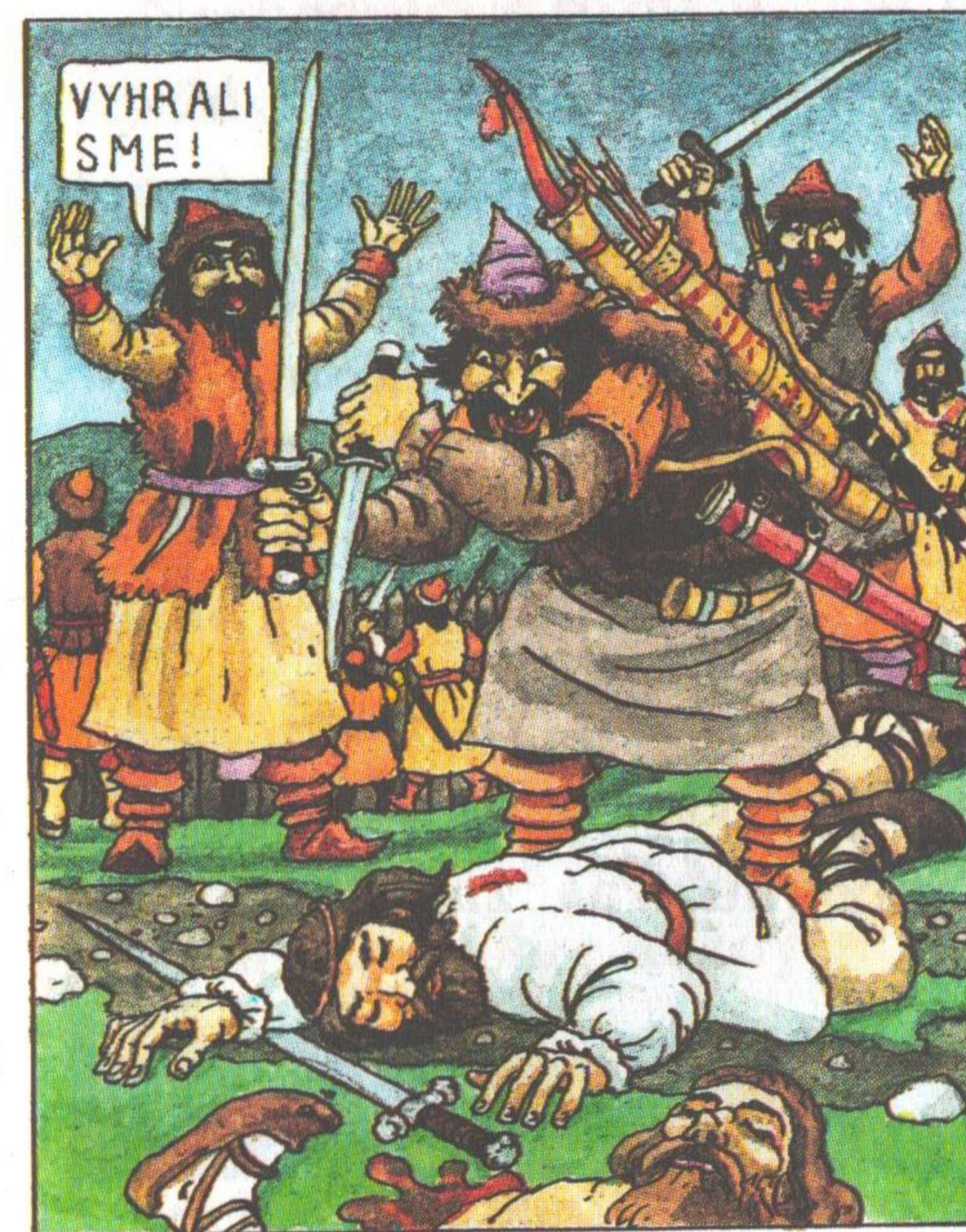
VEĎ JA VÁM UKÁŽEM.

RATA!
AVARI!!

Avarskému vládcovi, kaganovi, nedala slovienska osada spať.

Keď vľadyka Želoslav odišiel k Samovi, Avari prepadli osadu.

VYHRALI
SME!

ŠABLĽA VÄČŠIA
AKO ČLOVEK!

EŠTE
SOM TU
JA!

DRŽAL SA
STATOČNE,
CHRÚSTIK!

Nastal krutý boj. Obrancovia sa držali statočne, no ubúdalo ich.

Vtom sa objavil Želko so šablou. Vrhol sa na kagana.

Hoci sa Želko držal statočne, presile podľahol.

ZACHRÁŇ SA,
KTO MÔŽEŠ!

ŽELKO

POZRI!
CHĽAPEC
A ŠABLĽA!

BOL TO
ZAISTE
HRDINA.

Vľadyka Želoslav sa vrátil domov a pomstil synovu smrť. Máloktoľ Avar zostal nažive.

Želka pochovali so šablou. Osadu nazvali podľa neho — Želovce.

Vyše tisíc rokov sníval Želko svoj sen. Zobudili ho lopaty archeológov.

Škanárikom na kolenách

SLNIEČKÁRSKY ROZHOVOR S DARINKOU ROLINCOVOU

Je to už veľká slečna, ale so šmolkami s rozgajdanou čiapkou snov sa vždy rada vráti do krajiny zázrakov. Nemá síce ako oni pre všetkých stále čas, ale na vaše zvedavé otázky nám odpovede poslala. Spolu s Hanou Zagorovou, Petrou Janů, Stanislavom Hložkom a ďalšími spevákmi naspievala na podnet Karla Wágnera pesničku o týchto modrých škriatkoch s komickými čiapočkami. Dúfame, že rozhovor s Darinkou Rolincovou vás zaujme a text pesničky o Škriatkoví poteší.

Darinka, koľko si vlastne mala rokov, keď si začala spievať?

Štyri.

A v televízii?

Štyri a pol. Bolo to, myslím, v relácii Matelko.

Mala si už vtedy nejaký spevácky vzor?

Nie, na to som bola ešte príliš malá.

A neskôr?

To áno. Mariku Gombitovú.

Teraz bývaš v Prahe. Ako si sa tam dostala?

Po úspešnej spolupráci s Karlom Gottom som veľa účinkovala s orchestrom Ladislava Štaidla a musela som často cestovať z Bratislavy do Prahy. Keďže som nechcela vynechávať školu, 30. januára 1988, hneď po polročnom vysvedčení na bratislavskom konzervatóriu, som sa aj so sestrou a s kanárikom v kletke na kolenách presťahovala do Prahy.

Nezabudla si tam po slovensky?

To sa dá? Slovenčina je predsa môj rodný jazyk. A nech už budem spievať alebo hovoriť akoukoľvek inou rečou, po slovensky nezabudnem nikdy.

Ako vyzerá tvoj denný program od chvíle, keď ráno otvoríš oči?

Všetko závisí od toho, čo ma v ten deň čaká. Zväčša však vstávam ráno o pol siedmej a idem na ôsmu hodinu do školy. Štúdium na konzervatóriu v Prahe je aj časovo veľmi náročné, preto sa niekedy vraciam zo školy až o šiestej. Čo všetko robím medzi tým, záleží od toho, aké mám povinnosti. Našťastie mi pomáha nielen sestra, ale i spolužiaci.

Keď si bola malá, čítavala si Slniečko?

Dokonca veľmi rada. Kúpoval mi ho ocko vždy, keď sme išli z obchodu okolo novinového stánku.

Čo sa ti v ňom najviac páčilo?

Najradšej som mala rozprávky a poviedky. Kým som si ich nevedela prečítať sama, čítavali mi ich na dobrú noc rodičia.

Text: E. Zeman

ŠKRIATOK

Nezbedníci s rozgajdanou čiapkou snov vždy sa rodia do krajiny zázrakov, v rodnom liste vymyslené priezvisko má len Škriatok.

Malí, veľkí, škaredí aj krásavci, nad rozumom vždy to u nich vyhral cit, z nemožného robí iba maličkosť vie len Škriatok.

Má všetko, čo môže mať, vie spievať aj stepovať, má pre všetkých stále čas, s ním je dobre každý raz.

Trpaslíci s večným smiechom múdrosti nedajú sa, keď ich niečo nazlostí. Do všetkého strkať ten svoj smiešny nos vie len Škriatok.

Nezbedníci s rozgajdanou čiapkou snov vždy sa rodia.....

A ktorú knihu si mala najradšej?

Rozprávky H. Ch. Andersena.

S rozprávkami súvisí aj tvoja pesnička, ktorú pred niekoľkými rokmi poznal vari každý chalan a každé dievča — Keby som bola princezná Arabela. Spomenieš si na ňu ešte niekedy?

Áno. Jej čarovný prsteň by sa mi zišiel aj teraz. A ani by som nemusela byť Arabela.

A keby si ňou predsa len bola?

Potom by som zariadila, aby ani jedno dieťa na svete nebolo hladné.

Naozaj, akými jazykmi by si sa tým deťom prihovarila?

Po nemecky a po anglicky.

A posledná otázka: vyjde ti v blízkom čase nová platňa?

Vychádza práve teraz a je z hudobného filmu Téměř růžový příběh, ktorý režíroval pán Juraj Jakubisko.

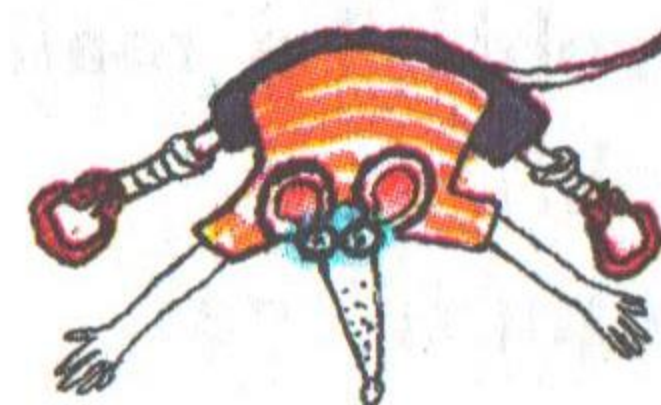
Takže všetci slniečkári ti, Darinka, držíme palce. Ahoj!

Ahojte, decká!

Pripravila IVETA BOGNÁROVÁ

Je Miška myška?

PREUKAZ OD PÁNA DOKTORA

V čakárni u pána doktora sedeli mamičky. Čítali, pletli a každú chvíľu niektorá urobila: „Pssst!“ Okolo totiž behali deti a dupotali, ako najviac vedeli.

Keď vyšla sestrička, aby zavolala mamičku, ktorá bola na rade, vždy namosúrene stiahla obočie a povedala: „No tak...“ Pritom sa vyčítavo pozrela na mamičky, akoby ony robili krik a dupot, a mamičky zakaždým zahanbene odvrátili oči, akoby naozaj ony robili krik a dupot, a zase rýchlo volali na deti: „Psst! Pssss...“

Konečne prišiel rad na nás: na mňa a moje dieťaťko.

Pán doktor sa usmial: „Čože, čože? Aj vy chcete mať bábätko?“

„Už ho mám,“ povedala som hrdo.

„Vonku?“

„Kdeže. Tu,“ ukázala som si na bruško, ale lekár zvažnel.

„To sa ešte uvidí, lahnite si!“

Potom zobral STETOSKOP. Stetoskop je kovový lievik, ktorý funguje ako telefón medzi pánom doktorom a deťmi. Hneď uvidíte ako.

Širší koniec lievika mi priložil na brucho, k druhému, užšiemu koncu priložil pre zmenu vlastné ucho a započúval sa. Lenže z vnútornej strany môjho brucha pritlačala uško na bruško, a tým pádom aj na lievikové slúchadlo, myška a tiež sústredene načúvala; celkom tichá, úplne stuhnutá v načúvacej polohe.

Pán doktor rozpačito pomykal STETOSKOPOM so slovami:

„Buď sa mi nepodarilo nadviazať telefonické spojenie, alebo v tomto bruchu nebýva ani noha.“

„Akože nebýva? Ja som ani noha?!“ ozvala sa myška jasným preľaknutým hláskom. „Mami, urob niečo, on si ma nevšímne.“

Ale pán doktor sa už zase usmieval. Ešte sa pozrel do bruška tak, ako to vie iba pán doktor, a veselo zažmurkal.

„Mali ste pravdu. Sestrička, vypíšte PREUKAZ!“

Preukaz vyzeral ako malý zošit, na ktorom bolo napísané toto: MATERSKÁ KNIŽKA.

A na druhej strane stálo:

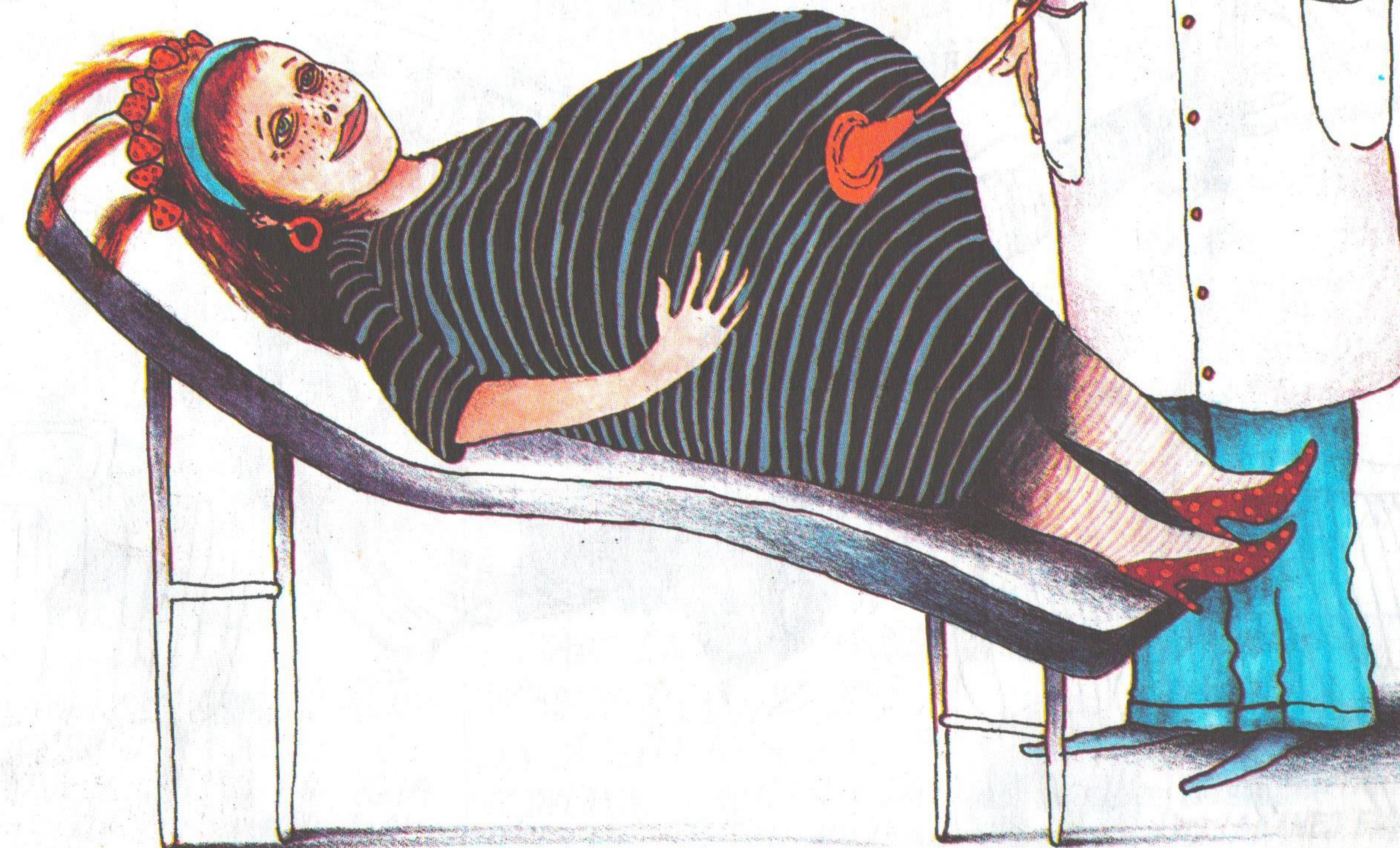
*táto pani bude mať dieťaťko.
Všetci na ňu dávajte pozor a hlavne
jej vždy uvoľnite miesto v
dopravných prostriedkoch.*

Tým sa celá vec vybavila. Odvtedy, len čo som vošla do autobusu a vytiahla preukaz, ľudia naokolo začali vyskakovať zo svojich miest.

„Nech sa páči! Tu, prosím!“ vraveli. Alebo ak si sediaci pasažieri nevšimli môj preukaz, tí, čo stáli, volali:

„Jedno miesto pre dvoch! Uvoľnite jedno miesto pre dvoch!“

Istý pán dokonca priam vyletel zo sedadla, horlivo nám ho

ponúkal, ani chytiť sa nestačil, ale nadšene potriasal hlavou:
 „Len si sadnite! Ako vidíte, gavalieri ešte nevymreli!“
 S veľkou pýchou sa pritom rozliadal po všetkých ostatných.

Lenže, ako som už povedala, nedržel sa. Šofér v tej chvíli, ktovie prečo, prudko zabrzdil, pán zúfalo zabalansoval, zakvičal, zatrepotal rukami ... a už sa aj váľal po zemi.

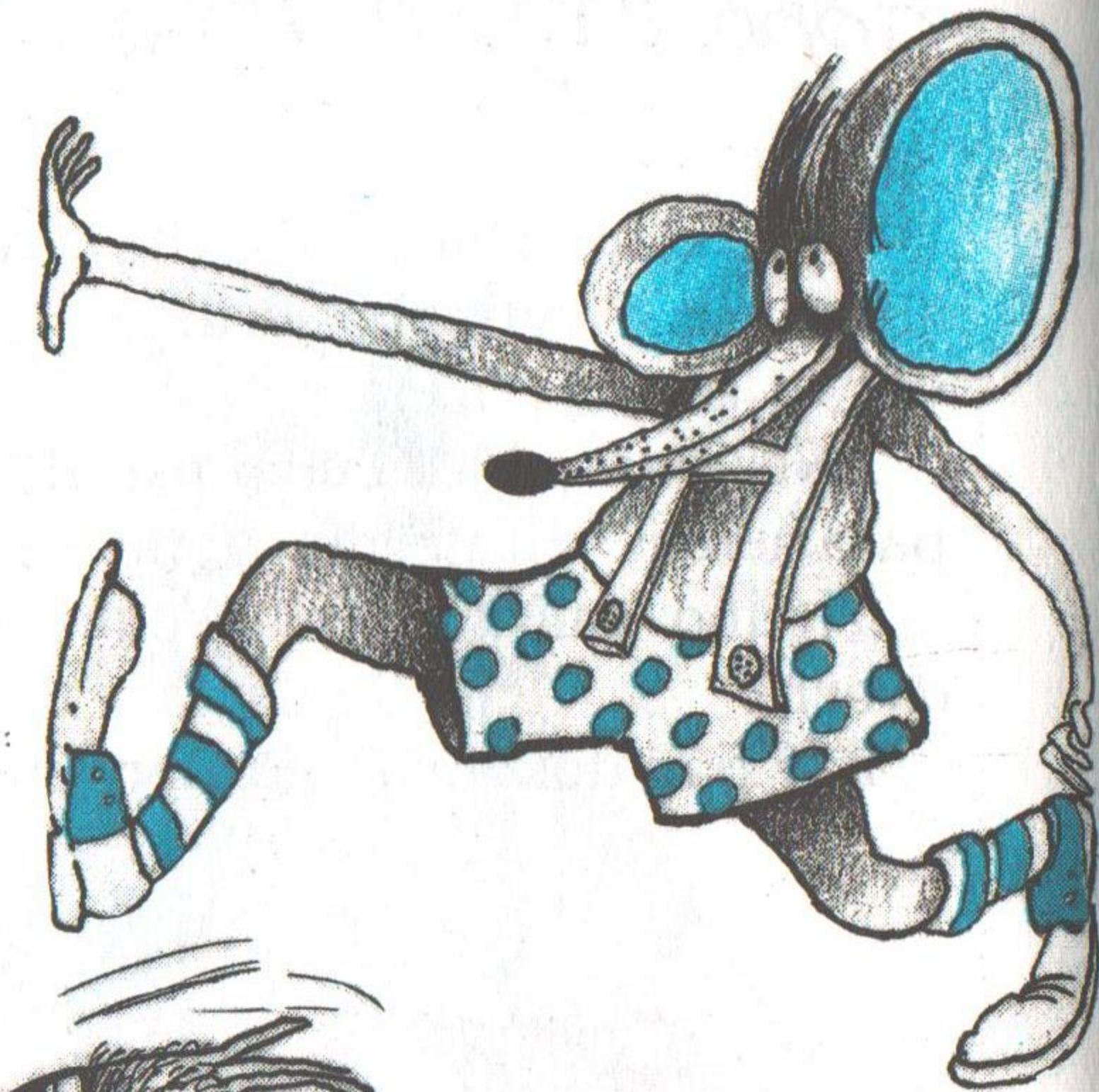
A bolo po paráde.

Na druhý deň sme ho stretli znova. Na nohe mal sadru a držal PREUKAZ. Stálo v ňom:

tento pán si zlomil nohu. Všetci naňho dávajte pozor a hlavne mu vždy uvoľnite miesto v dopravných prostriedkoch!

(Pokračovanie)

Píše *Tajana Keheňová*
 Ilustruje *Ľuboš Ondráš*

NIE JE TO TAK DÁVNO, V ROZPRAVKOVOM ČASE, V SNEHOM ZAPADANEJ KRAJINE...

ČAKALI NA MARIENKU. MACHOCHA SLŮBILA, ŽE JU V MRAZE A ZIME POŠLE ZBIERAŤ JAHODY

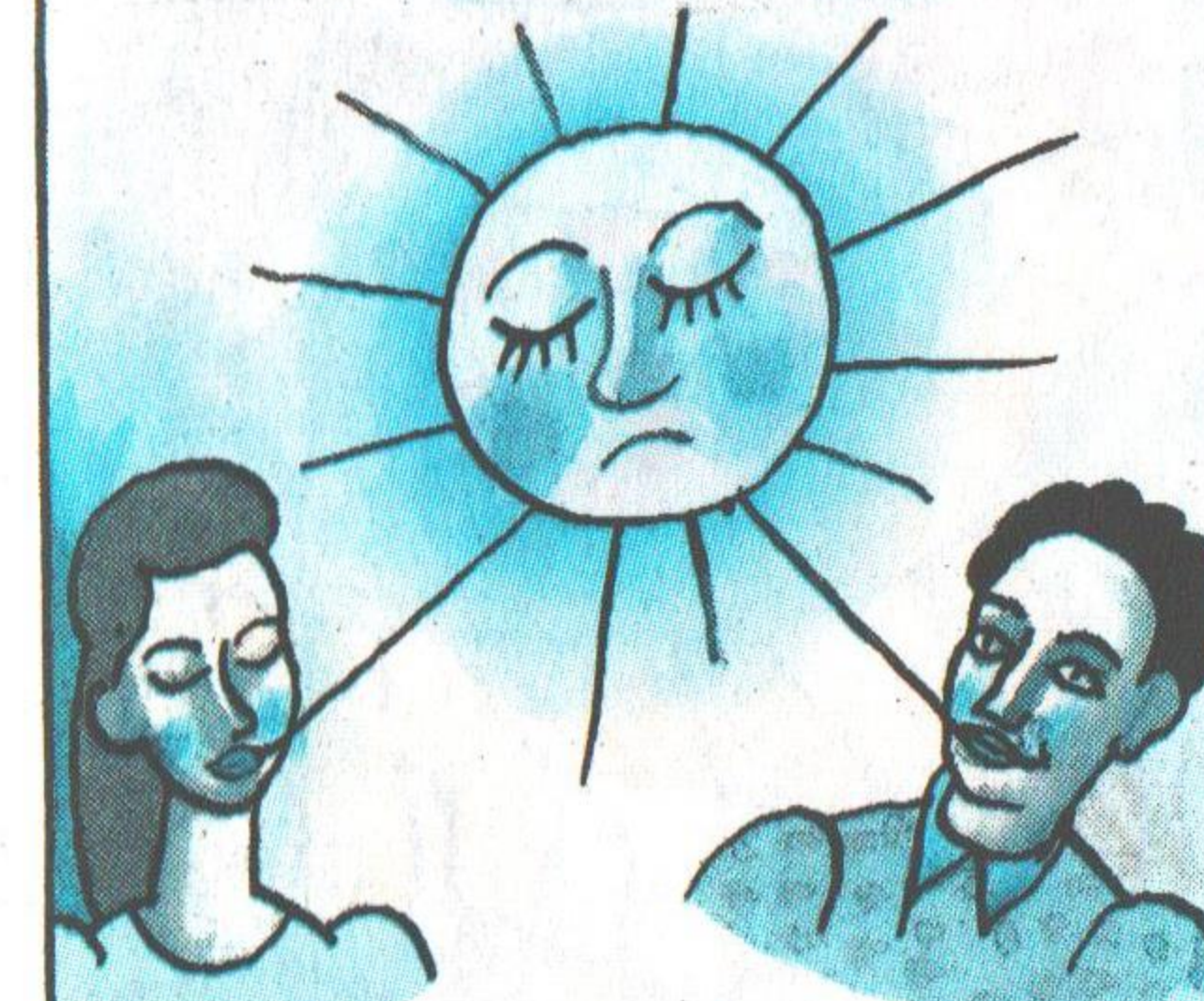
... SEDELO OKOLO OHŇA 12 MESAČIKOV

NIE JE MARIENKA CHORÁ? NEDOSTALA NÁHODOU CHRÍPKU?

ČAKANIE SI KRÁTILI ROZPRÁVANÍM ROZPRAVOK:

KAŽDÝ SA ČUDUJE, ODKIAĽ BERIE SLNIEČKO TOĽKO ENERGIE.

DVORNÝ HVEZDÁR R. VON K., NAJ- VÄČŠÍ ODBORNÍK V MEDENEJ KRAJINE, TO VYSVETĽUJE TAKTO: SLNIEČKO KRADNE ÚSMEVY ZALŮBENÝM!

ZAMILOVANÍ O TOM SAMOZREJME NEVEDIA. USMIEVAJU SA V JEDNOM KUSE (PODAKTORI V DVOCH KUSOCH). NEZNÁMA SRDEČNÁ ENERGIA NEUSTÁLE VYRÁBA ÚSMEVY AKO NA BEŽIACOM PÁSE...

Ako ZISTÍ NAŠ ZBOJNÍK, KTO JE ZALŮBENÝ A KTO NIE? KAŽDÚ NOC MU SPISUJE MESAČÍK DLHÉ ZOZNAMY ZALŮBENCOV. JE TO JEDNODUCHÉ: KAŽDÝ PORIADNY ČLOVEK V NOCI SPÍ, LEN ZAMILOVANÍ NIE A NIE ZASPAŤ. LEN OCHKAJÚ, VZDYCHAJÚ A TŮŽIA. ALE NIE PO SPÁNKU.

SÚ CHVÍLE, KEDY AJ MESIAC MÁ PLNÉ ZUBY PÍSANIA A ZISTOVANIA. VTEĎ SA STRATÍ Z OBLOHY A NASTANE ENERGETICKÁ KRÍZA. ZASADAJÚ HAVARIJNÉ ŠTÁBY, DRNČIA TELEFONY A ŠTÁTY SI VYPOVEDAJÚ VOJNY. VTEĎ SVET ZACHRÁNIA ZALŮBENÍ. NASADIA SVOJE NAJŤAŽŠIE ZBRANE: ÚSMEVY.

Žilo jedno DIEVČA D, V MESTE P. NIE A NIE SA ZALŮBÍ! ULŮTOSTILO SA SLNKU DIEVČINY A DAROVALO JEJ ÚSMEV JEDNEHO ZALŮBENÉHO MALIARA. MALOVAL TAKÝMTO ŠTETCOM:

POUŽÍVAL JEDINE ČERVENÚ FARBU A TÝM VYVOLAL JEJ NEDOSTATOK. MIESTNI MALIARI VYMIENALI JEDNU TUBU RUMELKY ČERVENEJ ZA 100 TŮB PARÍŽSKEJ MODREJ. A ČO DIEVČINA D.? O ROK UVIDÍME, ČI DAROVANÝ ÚSMEV BOL ČAROVNÝ...

Dobrá správa: ZISTILO SA, ŽE CELÝ SVET SA SKLÁDA Z ÚSMEVOV. JE TO RADOSTNÉ PRI PREDPOKLADANEJ ENERGETICKEJ KRÍZE. KONIEC

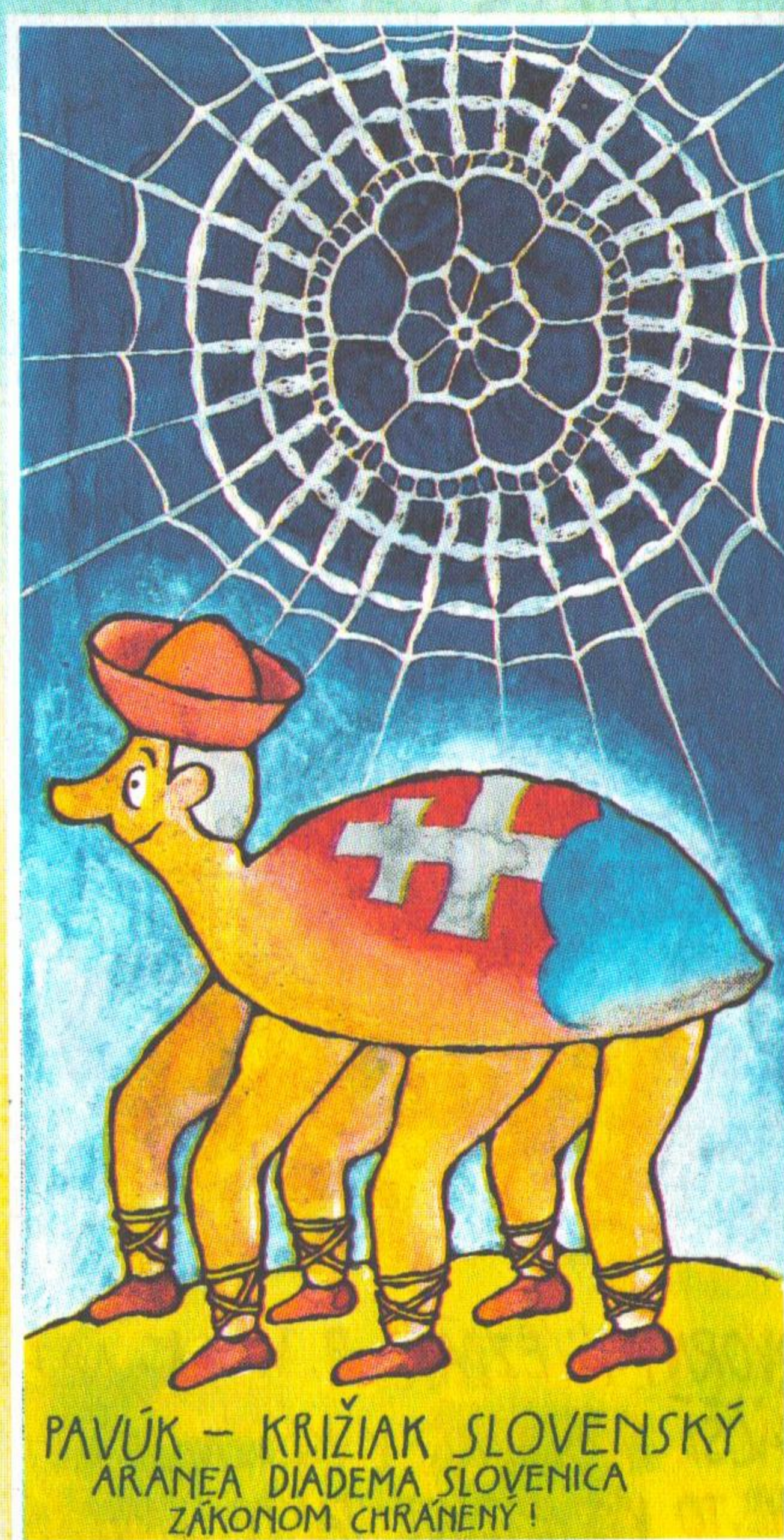

Deti v zelenom

■ Žijú všade: na púšti, na poliach, lúkach, na stromoch, pod kameňmi, ba aj v domoch a bytoch. Vedci vedia, že ich treba mať v úcte ako všetky živé tvory, pretože patria k bohatstvu a rozmanitosti prírody. A teraz nepovedz bff, keď ti poviem, že ide o pavúky. Znalec ich sveta John Crampton v knihe Život pavúka píše: „...v mnohých dnes osídlených častiach sveta by človek nemohol vôbec žiť, keby nebolo pavúkov. Ozaj je možné, že v prípade vyhubenia pavúkov by bezprostredne nasledoval i človek, lebo by ho hmyz zmietol z povrchu zemského.“ Všimni si niekedy medzi stebkami trávy, na vetvičkách smrekov alebo kríkov pavúčie siete — hotová čipka. Pravda, pavúky netkajú siete preto, aby ľudia obdivovali ich šikovnosť, ale predovšetkým preto, aby do nich chytali svoju potravu. V snovacích bradavkách vytvárajú tekutinu, ktorá na vzduchu stuhne na tenúčkú, ale zato veľmi pevnú vláknú.

■ Voľakedy sa hovorievalo, že na každý neuh je nejaká zelinka. Poznatky o liečivej sile rastlín vniesli ľudia aj do ich mien. Tak máme kostihoj, stavikrv, plúcnik, zemežlč, očianku. Pamajorán dakedy volali dobrá myseľ, veroniku lekársku nádchová zelina. Sú bylinky proti kašľu, na lepšie trávenie, na potenie, proti hnačke. Iné obsahujú veľa vitamínu C alebo sú chutným korením. Ak nemáte doma knihu o liečivých rastlinách, skús poprosiť rodičov, aby tvoju tohtoročnú prácu v škole odmenili tým, že ti nejakú kúpia. Spoločne si v nej môžete donekonečna listovať a študovať, čo a kedy zbierať, ako to uskladniť a používať, prípadne aj to, ako niektorú liečivku pestovať v záhradke. Ale pozor! Mnohé rastliny sú chránené. Za odtrhnutie ponikleca jarného a bledule jarnej je napríklad pokuta 1 450 Kčs, za horec bodkovaný 550 Kčs.

■ Možno prežiješ časť prázdnin u starkých na dedine. Niekedy sa ti môže zdať, že všade je akosi ticho, len jedna sliepka nekonečným kotkodákaním oznamuje svetu, že práve zniesla vajíčko. Z vajíčka môže byť večer chutná praženica, ale čo dovtedy? Čo tak urobiť si indiánsku členku? Orlie perá síce na babkinom dvore nenájdeš, zato tam nebude núdzá o perá, čo postrácali sliepky. V záhrade či na výprave do lesa zas objavíš pierka zo sojky alebo stehlika.

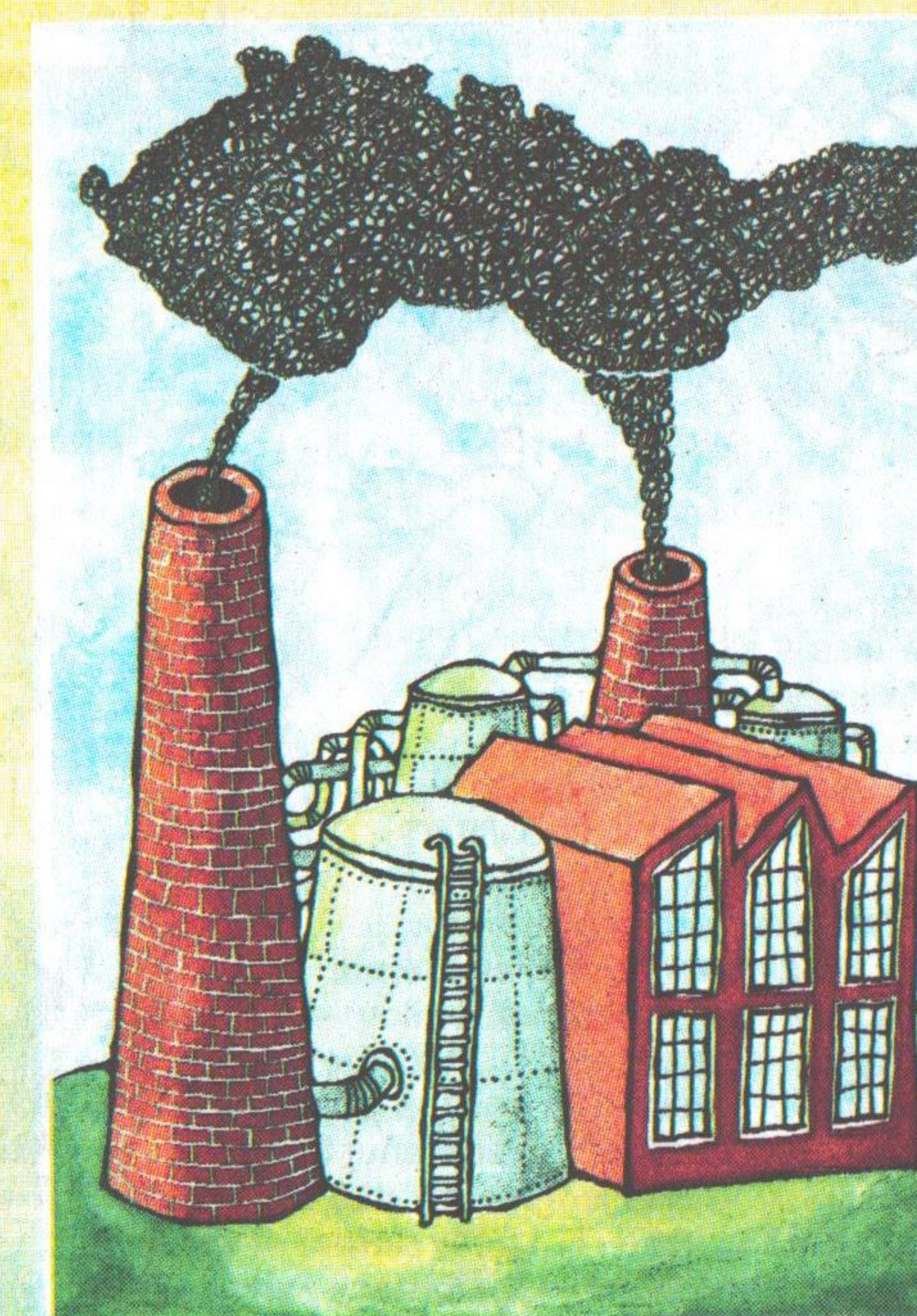
Ak sa naučíš podľa letu rozoznávať holuba od jastraba, podľa hlasu vrabca od hrdličky, podľa hniezda lastovičku od straky, môžeš byť pokojne náčelníkom Vtáčích Indiánov.

■ Ako náčelník Vtáčích Indiánov pomáha babke

Začína dozrievať mak. Babka si obzerá pekné makovičky a zároveň vzdychá: „Len či mi to zas nevyzobú vrabce...“ Náčelníkovi blysne hlavou: „Vezmen gumipušku a — !“ Hneď si však povie, že takto môže rozmýšľať len hlúpy chlapec. Ako múdry náčelník nahovorí dedka, aby z rôznych harabúrd nastavali okolo makových záhonov strážcov-strašiakov. Potom im pomáha v strážení indiánskym krikom, bubnovaním a tleskaním. Babka na jeho zásluhy nezabudne, a keď sa z neho po prázdninách stane obyčajný chalan, napečie mu chutné makovníky, alebo urobí ešte niečo lepšie: parené buchty.

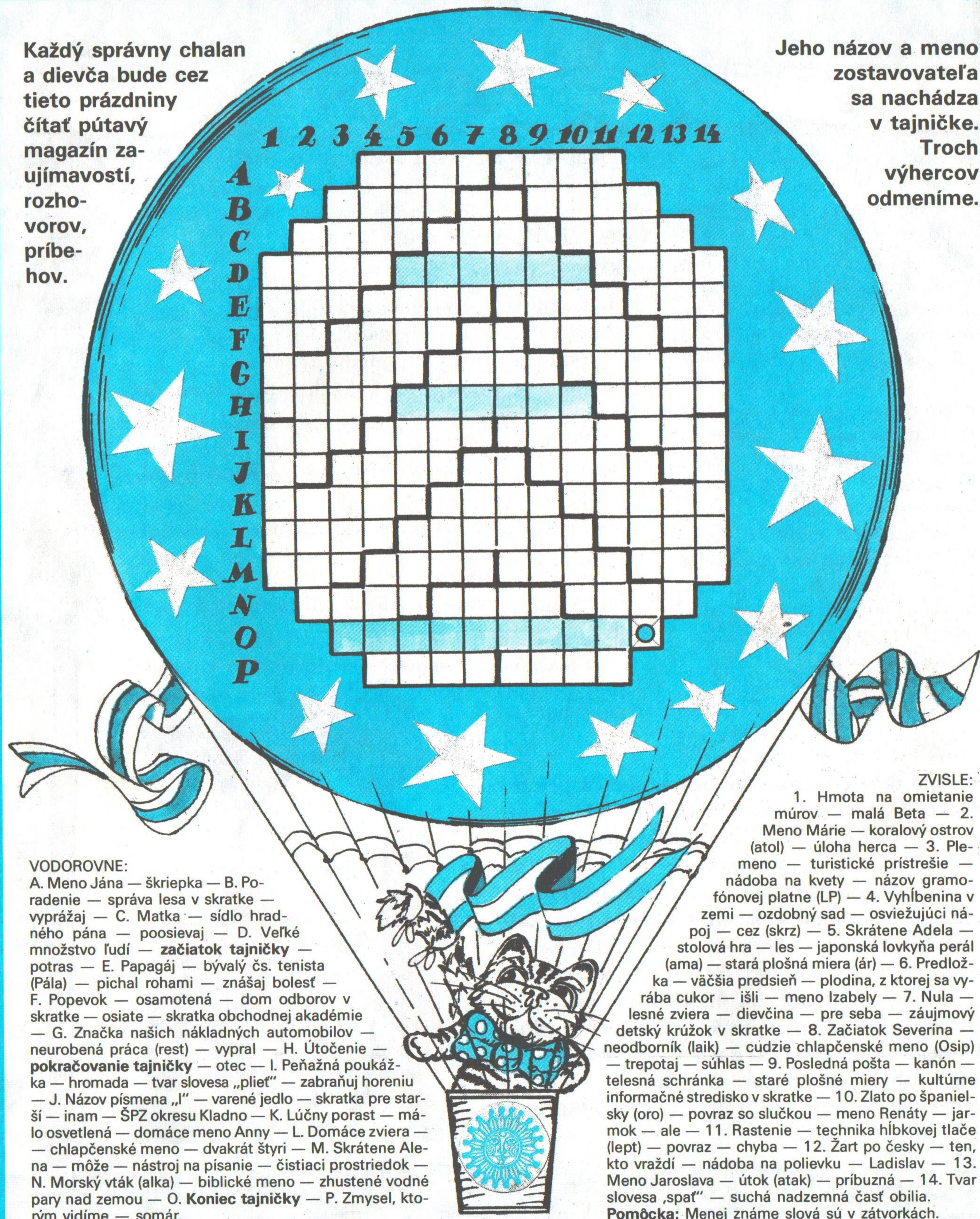
■ Počul si už niečo o skautingu? Vieš, kto a prečo ho založil? Čo máš urobiť, aby si sa aj ty stal skautom? Po prázdninách sa to všetko dozvieš v Slniečku. Teraz si prečítaj ZÁKON SKAUTOV A SKAUTIEK

1. Skautovi je česť nadovšetko.
2. Skaut je verný a oddaný.
3. Skaut je osožný a pomáha iným.
4. Skaut je priateľom všetkých ľudí dobrej vôle a bratom každého skauta.
5. Skaut je zdvorilý.
6. Skaut je ochrancom prírody a cenných ľudských výtvorov.
7. Skaut je poslušný.
8. Skaut je veselý.
9. Skaut je sporivý.
10. Skaut je čistý v myšlienkach, slovách a skutkoch.

Každý správny chalan a dievča bude cez tieto prázdniny čítať pútavý magazín zaujímavostí, rozhovorov, príbehov.

Jeho názov a meno zostavovateľa sa nachádza v tajničke. Troch výhercov odmeníme.

VODOROVNE:

A. Meno Jána — škriepka — B. Poradenie — správa lesa v skratke — vyprážaj — C. Matka — sídlo hradného pána — poosievaj — D. Veľké množstvo ľudí — začiatok tajničky — potras — E. Papagáj — bývalý čs. tenista (Pála) — pichal rohami — znášaj bolesť — F. Popevok — osamotená — dom odborov v skratke — osiate — skratka obchodnej akadémie — G. Značka našich nákladných automobilov — neurobená práca (rest) — vypral — H. Útočenie — pokračovanie tajničky — otec — I. Peňažná poukážka — hromada — tvar slovesa „plieť“ — zabráňuj horeniu — J. Názov písmena „I“ — varené jedlo — skratka pre starší — inam — ŠPZ okresu Kladno — K. Lúčny porast — málo osvetlená — domáce meno Anny — L. Domáce zviera — chlapčenské meno — dvakrát štyri — M. Skrátené Ale — N. Morský vták (alka) — biblické meno — zhustené vodné pary nad zemou — O. Koniec tajničky — P. Zmysel, ktorým vidíme — somár.

ZVISLE:
 1. Hmota na omietanie múrov — malá Beta — 2. Meno Márie — koralový ostrov (atol) — úloha herca — 3. Plemeno — turistické prístrešie — nádoba na kvety — názov gramofonovej platne (LP) — 4. Vyhĺbenina v zemi — ozdobný sad — osviežujúci nápoj — cez (skrz) — 5. Skrátené Adela — stolová hra — les — japonská lovkynia perál (ama) — stará plošná miera (ár) — 6. Predložka — väčšia predsieň — plodina, z ktorej sa vyrába cukor — išli — meno Izabely — 7. Nula — lesné zviera — dievčina — pre seba — záujmový detský krúžok v skratke — 8. Začiatok Severína — neodborník (laik) — cudzie chlapčenské meno (Osip) — trepotaj — súhlas — 9. Posledná pošta — kanón — telesná schránka — staré plošné miery — kultúrne informačné stredisko v skratke — 10. Zlato po španielsky (oro) — povraz so slučkou — meno Renáty — jarmok — ale — 11. Rastenie — technika hĺbkovej tlače (lept) — povraz — chyba — 12. Žart po česky — ten, kto vraždí — nádoba na polievku — Ladislav — 13. Meno Jaroslava — útok (atak) — príbuzná — 14. Tvar slovesa „spať“ — suchá nadzemná časť obilia.
Pomôcka: Menej známe slová sú v zátvorkách.

PROTI PRESILE

JOZEF REPKO

DESIATA ČASŤ

Stalo sa v predchádzajúcej kapitole:

Juro s Andreou navonok prijali ponuku spoločnosti Cogit zostať na ostrovčeku Cezum. Po dohovore s Jansenom sa však rozhodli z neho tajne utiecť. Hneď na začiatku získali spojencov — strážne dogy. Do prístavu sa však Jansen nedostal...

Podmienky diktujú slabší

Jedenásť robotov sa vznáša okolo piatokov a za ostražitého brechotu psov sa strácajú v budove na okraji móla. Andrea stále bezradne civie na cestu. Jansen neprichádza.

„Sľúbil predsa, že príde zároveň s robotmi,“ uvažuje Juro. „Ale čo ak ho zneškodnili?“

„Doktor Jansen zostáva na mieste pôsobenia,“ chlácholia chlapca impulzy cogitora.

„Bez neho nemôžeme odísť.“ „Nemôžete odísť za nijakých okolností,“ pripomína ústredný počítač koncernu Cogit. „Opustenie miesta pôsobenia by znamenalo zánik vašej existencie.“

Chlapec si uvedomí, že v rozrušení nevdok prezradil časť plánu — práve protivníkovi. Zúrivo si strhne platinovú čelenku z hlavy. Ešteže vo vedomí tlie iskierka rozvahy! Neodhodí ju; „ozdobu“ si zavesí na krk.

Roboti vynesú z budovy nevelký čln a spustia ho na vodu. Jeden z nich mechanicky artikuluje: „Vyslovte ďalšie želanie!“

Juro sa zvrtné k Andrei. Chvilková beznádej vyprchala, telo zaplavuje búrlivý prívál nadšenia.

„Dokázal to. Naprogramoval ich, ako sa chystal. Chápeš?!“

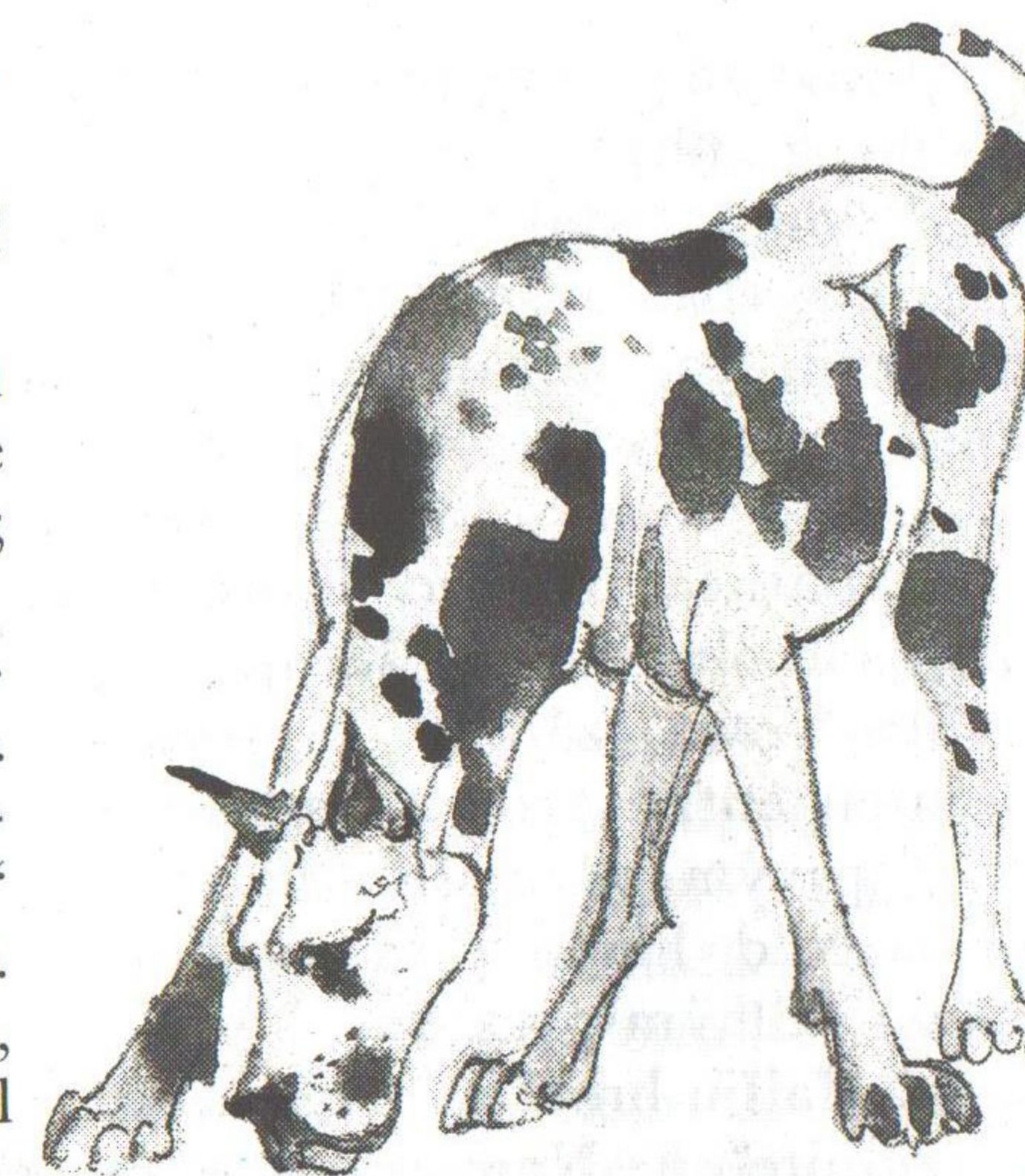
„A sám pritom asi...“ zavzlyká dievča.

„Musíme odtiaľto čo najrýchlejšie...“

„Bez neho nie!“ zlostne vyhrkne Andrea. Doga, ktorá sa ju chystala ochraňovať pred robotom, tlmene zaskučí. „Nenecháme ho tu, havinko, neboj sa. Keby si tak mohol poradiť...“

Pes na ňu upiera žltkavé oči.

„Želaj si vedieť, čo cítim!“ zašepká Andrea Jurovi.

Signály inštinktov zvierata sú zreteľné:

„Koro poslúchne... Koro poslúchne...“ Andrea horúčkovite premýšľa. Napokon sníma platinovú čelenku z krku. Hádám na nej zostal pach lekárových prstov.

„Náš kamarát... dobrý... milý... tam, v pavilóne...“ drmolí vzrušene a trasie čelenkou psovi pred ňufákom.

Koro nervózne poskakuje. Očividne nechápe, čo od neho „príjemné a milé“ žiada. Ľudská priateľka však dost zreteľne ukazuje k háju na druhom konci cesty. Radostne brechne. Vzápätí sa psy rútia naznačeným smerom. Piataci sa rozbehnú za nimi.

K „väzenskému“ pavilónu dobehnú, keď sa dogy motkajú okolo Jansena (práve sa preberajúceho z bezvedomia) a odfrkávajú ako pretekárske kone. Pokým vyvliekli telo z budovy, tiež sa nadýchali omamného plynu.

„Zdá sa, že som sa neobracal, ako bolo treba,“ pokúša sa — zatiaľ nevelmi úspešne — o úsmev. „Ktoréhoosi z tých umelých laganov som nepreprogramoval dosť skoro.“

„Hlavná vec, že ste v poriadku,“ teší sa Juro, zatiaľ čo Andrea sa túli k záchrancom a hrkúta im do uší lichotivé slová vďaky. „Podľa cogitora zostávate na mieste pôsobenia,“ uskríňa sa; práve dokázal omylnosť „najdokonalejšieho prístroja v dejinách ľudstva“.

Doktor Jansen zabúda, že pred niekoľkými minútami bol kôpkou bezvládneho svalstva. Vyskočí, akoby pod ním vzbĺkla tráva.

„Nebodaj si oznámil...?!“

„Náhodou... Uniklo mi...“ Juro začína tušiť, že nezíska pochvalu za dôvtip.

Mladý muž prehltnie nadávku. „Azda ešte nie je všetko stratené,“ premýšľa horúčkovite. „Len ich nevyplašiť! Ak si uvedomia, čo im hrozí, načisto sa mi zosypú už tu.“

Riaditeľ koncernu Cogit pozerá na sústavu mechanických senzorov pred sebou. Očakáva, že kovová skrinka v nasledujúcom okamihu exploduje.

„Prešli Zátoku delfínov a smerujú na otvorené more,“ oznamuje vedúci spravodajského oddelenia.

„Rýchločln môže riadiť iba kvalifikovaný pilot,“ uvažuje riaditeľ s istým uľahčením. Nepociťuje ho dlho.

„Majú cogitory,“ pripomína spravodajca.

„Prerušte im spojenie!“

„Vylúčené!“ zasahuje hlavný programátor, ktorý mechanickými senzormi tiež prijíma riaditeľove impulzy. „Akékoľvek prerušenie by narušilo činnosť celého ústredného počítača.“

„Potom zostáva iba — zničiť ich,“ s nepredstieraným smútkom premýšľa riaditeľ. Akokoľvek je mu podobné počínanie odporné, uvedomuje si: úspech cogitora nesmie nikto ohroziť. Nikto!

„Protestujem!“ namieta prvý neurológ. „Protestujem nielen ako lekár, ale aj ako občan tejto planéty. Prihovám sa, aby sme ich naďalej miatli nesprávnymi informáciami. Zničiť ich nesmieme... prijali sme predsa Najvyšší mravný princíp.“

Riaditeľ si bezradne pretiera spotené dlane. Najvyšší mravný princíp znie: „Živá hmota nesmie byť vedome zničená za nijakých okolností!“

„Ale čo nám zostáva?“

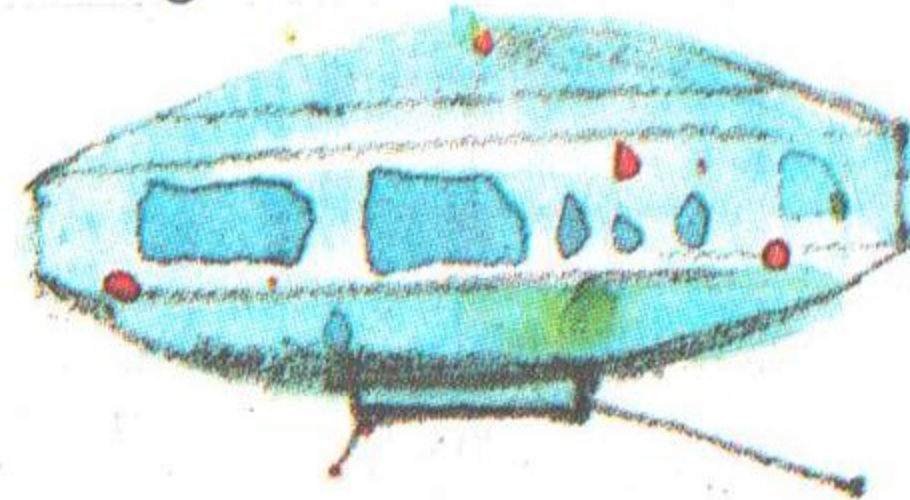
„Presvedčiť ich strachom a vyhrážkami,“ mieni spravodajca. „Naznačiť im, že formulácia toho

zákona nám dáva určité možnosti.“

Riaditeľ mu udelí plnú moc rozhodovať. Len čo vypne sústavu senzorov, začína krútiť hlavou. Raz nechápe, ako sa utečenci nepozorovane dostali zo Zátoky delfínov.

Nedlho po výstražnom „cva-kaní“ zaútočil celý krdeľ. Cicavce podplávali pod rýchločln. Opreli sa chrbtami o dno, naklonili ho nabok.

„Veď nás môžu prevrátiť!“ zvriskol Juro.

„Práve sa o to pokúšajú,“ pre-
cedil cez zuby Jansen.

„Pridajte teda!“

Lekár stisol pery. Cogitor mu potvrdil, že plávajú najvyššou dovolenou rýchlosťou. Jej zvýšenie by od blízkych brehov vyvolalo spätné vlnobítie, ktoré by malý čln obrátilo ako škrupinku.

Strážcovia zátoky sú vysokointeligentné tvory. Uspokojili sa s prvým vážnejším varovaním. Nad hladinu sa vynorila hlava s dlhým pyskom. „Vycvaka-ka“ ďalšiu hrozbu — až desivo zrozumiteľnú. Namiesto včeraj-

šieho priateľsko-šibalského pohľadu delfín metal na Jura hnevliivé blesky.

„Ako sa tak mohol zmeniť?“ vyhrkol chlapec. Lekár s Andreou, ktorá prestala chlácholiť skučiacie dogy (samozrejme vymodlikala, aby sa s nimi tiesnili v úzkom priestore kabíny), nechápavo civeli. Uvedomili si, že niet času na vysvetľovanie. „Strážca“ čaká na znamenie kapitulácie.

„Želaj si poznať jeho inštinkty!“ ukázal na delfína.

„Ale...“

„Rýchlo! Nemysli na nič iné!“

Andrea poslúchla. Signálom mozgu delfína porozumeli oveľa ľahšie ako inštinktom Kora a Ady.

„Zlé tvory neposlúchli... Chcú vykonať nedobré činy... Nesmiem im dovoliť...“

„Dofrasa!“ Juro celkom zabudol, že obyvateľ oceánu mu sotva porozumie. „Aké nedobré činy? Chceme byť len s mamou a otcom... S kamarátmi... Pustite nás, prosím!“ Krik sa zlomil do vzlyku, zdvihnuté ruky sa nevedomky spojili do prosebného gesta.

Hlava delfína zostávala vyčnievať z vln, akoby neviditeľnou anténou prijímala dlhú správu. Napokon otvorila pysk — Juro neskoršie tvrdil, že v ospravedlňujúcom úsmevě — a stratila sa pod vodou. Rýchločln prebrázdil pokojnú zátoku, na otvorenom mori zvyšoval rýchlosť.

„Do najbližšieho prístavu nám chýbajú necelé dve hodiny,“ usmieva sa doktor Jansen. Cogitor spoľahlivo vysielala inštrukcie, aké kódy programovať pre bezpečnú plavbu. Andrea

podriemkava medzi ležiacimi psami. Juro si predstavuje spolužiaka Buxa, ako s vyvalenými očami načúva rozprávaniu o ich dobrodružstvách.

Striebristé vznášadlo, obom piatakom nepríjemne známe, niekoľko ráz zakrúži nad rýchločlnom. Zo spodnej časti sa vysávajú kovové tyče.

„Aký úmysel má koncern Cogit?“ húta lekár.

„Dodržať Najvyšší mravný princíp,“ okamžite oznamuje ústredný počítač. „Zničiť iba čln. D-N ľúče ničomu živému neuškodí.“

„Tí piráti!“ lekár dusí slová v ústach. „Navonok nám neublížia, zato nás nechajú utopiť sa... Máme nejaké prijateľné východisko?“

„Priať ich podmienky,“ bubnujú signály na mozgovú kôru.

„Utečieme zasa,“ premýšľa Juro. „Desaťkrát, stokrát... až sa nám to napokon podarí... Ale keby prijali môj návrh...“

„Formulujte ho!“ vyzýva ústredný počítač.

„Neprezradíme, kde sme boli a čo všetko sme sa dozvedeli. Vôbec nič... Nikdy a nikomu...“

Práve sledujú vysielanie quadrovízie. Začína cyklus reklamných relácií „S cogitorom v každej situácii“. Moderátor dlho rozpráva o výhodách prístroja, ktorý neomylné radí pri riešení každodenných i mimoriadnych príhod. Juro je čoraz netrpezlivejší. Nakoniec vybehne z budovy, aby nikým nepozorovaný — pomocou osobného počítača si vyžiadal spojenie s...

„Na ničom sme sa dohodli,“ vrčí.

„Okamih strpenia!“ ubezpečuje riaditeľ koncernu Cogit.

Moderátor na obrazovke pripomína: „Skvelý prístroj však treba používať len vtedy, keď vlastný mozog — nestačí. Ináč hrozí odumieranie pohybových buniek mozgu. Nuž, nič nie je dokonalé, a nikdy nebude.“

Juro je spokojný. Pohľadza Adu a Kora, ktorým sa v parku na úbočí Malých Karpát veľmi páči. Po čase len oni budú pripomínať udalosť z roku 2066.

(Koniec)

Ilustroval JÁN DRESSLER

OBJEDNÁVKA PRE NOVÝCH ČITATEĽOV SLNIEČKA

Evidenčné číslo súhrnného inkasa	Katalógové číslo nevyplňaj, vyplni PNS
Objednávka na Slniečko	Slniečko chcem odobrať od dátum:
Počet objednaných výtlačkov	1

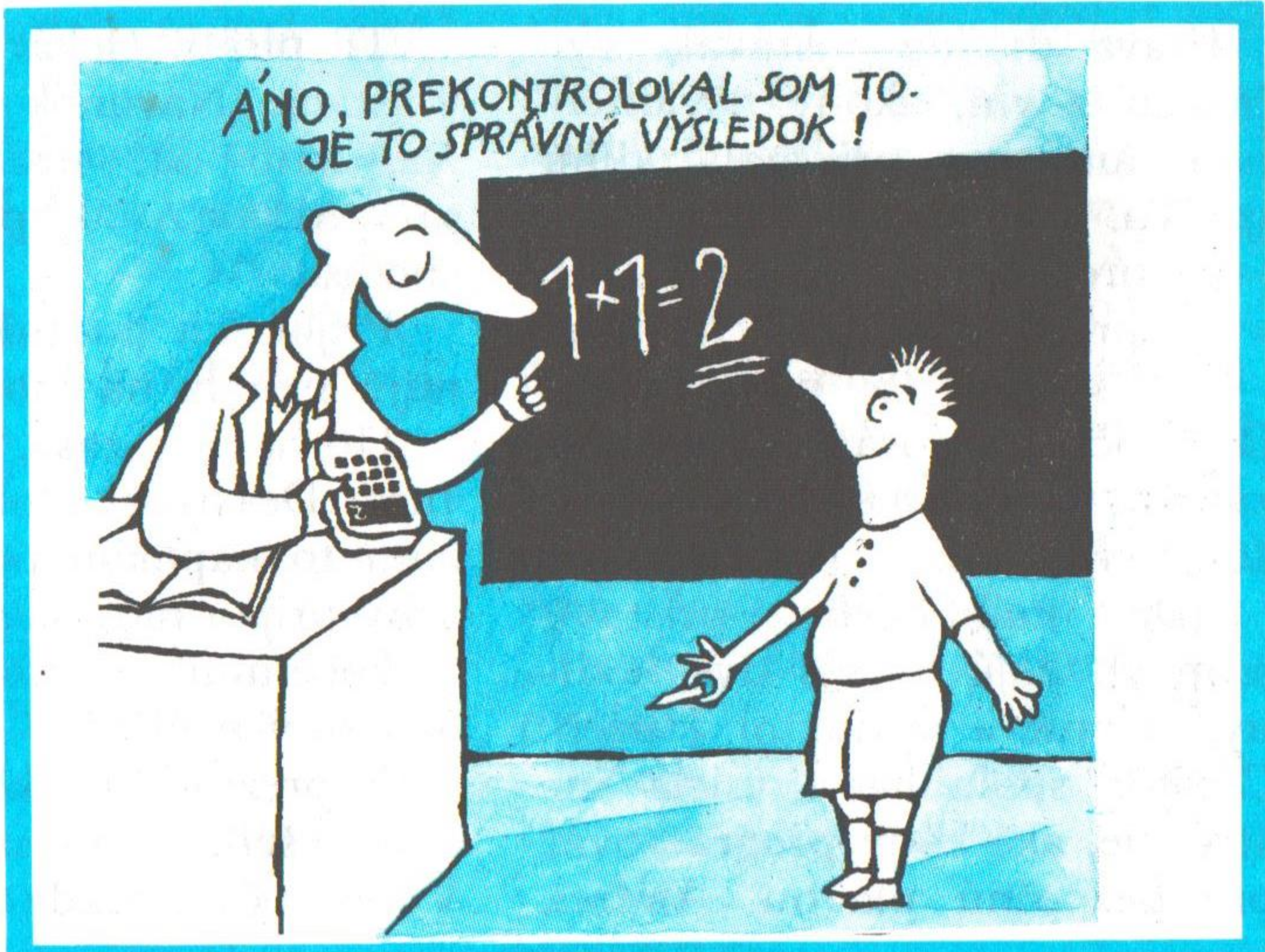
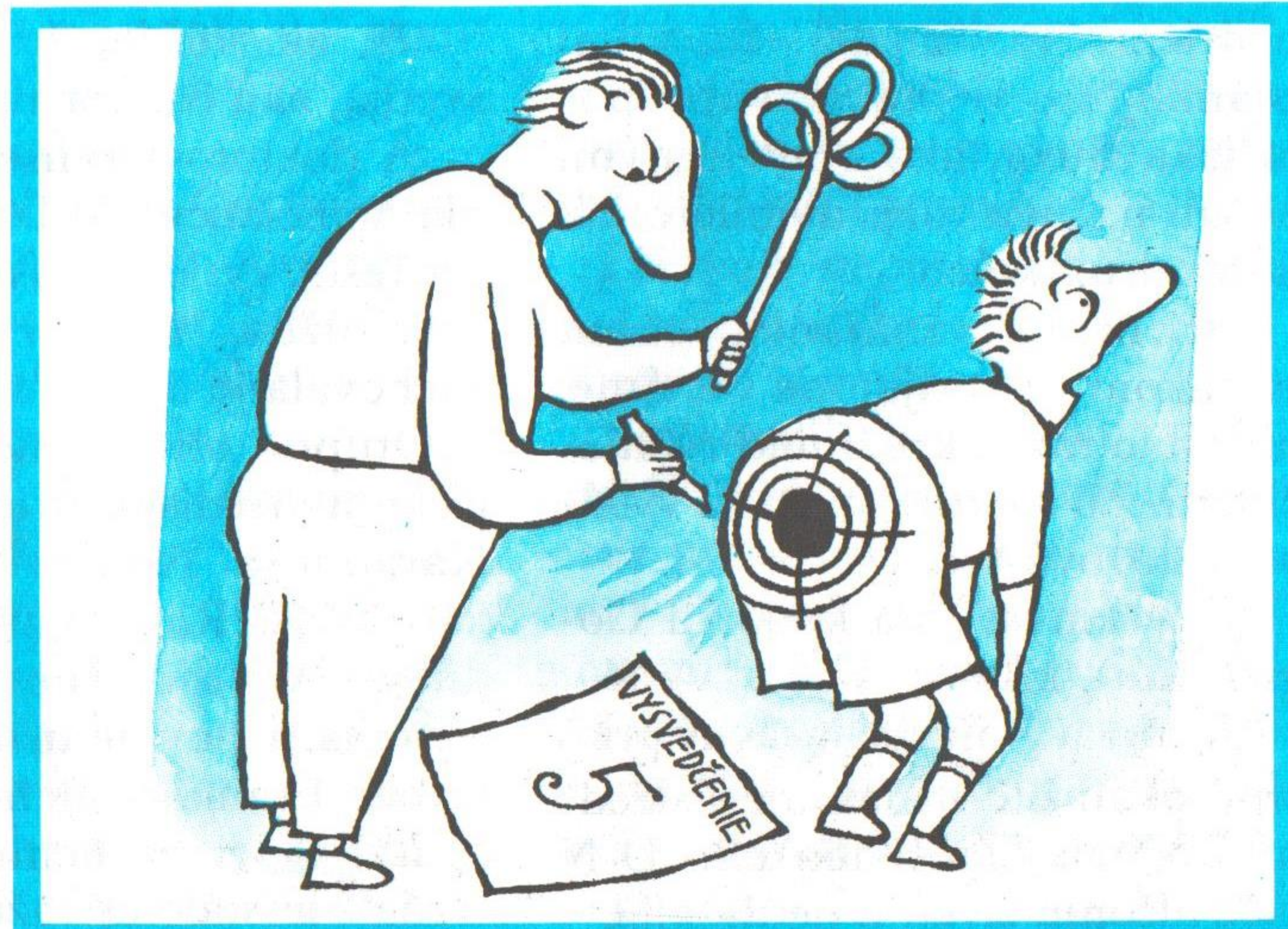
PREDPLATENÝ OHNÍK DODAJTE NA ADRESU:

Meno a priezvisko ..... ulica ..... č. domu

mesto /dedina/ ..... OKRES ..... PSČ

dátum ..... podpis rodiča .....

REDAKČIA SLNIEČKO, Suvorovova 3, 815 19 Bratislava

MARIÁNA VANEKA

19 Krbal

TAJNIČKA TÁNIČKA

Decká, máte rady povesti? Ja viem, máte. A Bratislavu? Tú tiež. Pravda, nie panelákovú, ale starú; s krivolakými uličkami, hradom, Michalskou vežou, starou radnicou a jej nádvorím. Keď sa začítate do knižky povestí **Rybka so zlatou korunkou**, ktorá vznikla podľa záznamov zberateľov inž. Igora Janotu a inž. Dušana Janotu, budete ju mať ešte radšej. Prečo? Lebo odrazu všetko to, okolo čoho denne chodíte, alebo ste videli na výlete v Bratislave, ožije; z Dunaja sa vynorí čarovná rybka, nad hradom zavíri ohnivý koč, cez cestu vám prejde stavec bez hlavy!

Kto z vás vylúšti moju tajničku, dozvie sa, kto tieto povesti prerozprával. A kto to napíše do Slniečka, a pritom nezabudne na korešpondenčný lístok nalepiť súťažný kupónik, môže vyhrať i odznak Slniečka. Takže čakám na odpovede do konca júna.

A teraz to najdôležitejšie!

Ak chcete lúštiť moje doplnovačky a krížovky aj v novom školskom roku, ale aj čítať povesti o slovenských mestách, prezeráť si obrázkové seriály o našich dejinách a o bratislavskom Robinsonovi, mať plagát skupiny TEAM, a najmä súťažiť o slniečkársky bicykel, nezabudnite poprosiť svojich rodičov, aby vám ďalej objednávali Slniečko.

Kto si chce Slniečko objednať domov, nech poprosí otca alebo mamičku, aby vyplnenú prihlášku (je na vedľajšej strane) poslali do redakcie

SLNIEČKO, Suvorovova 3,
815 19 BRATISLAVA.

Takže už sa teším na naše stretnutie v septembri.

Tánička Tajnička

HADAKUM-KVADAKUM

Za rozlúštenie z č. 7 a 8 posielame knihy:

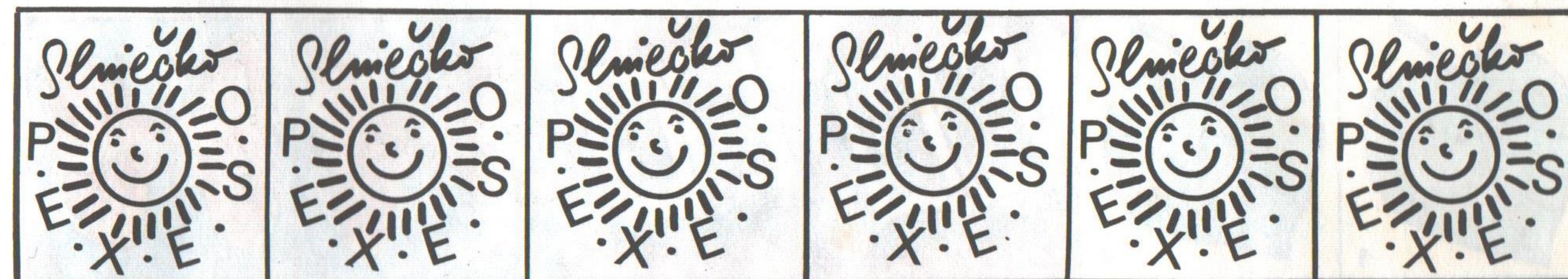
Z. Horváthovej, Lipt. Hrádok; L. Čániovej, Trenčín; D. Draveckej, Košice; M. Strižincovi, Bratislava; A. Vlachovičovej, Trnava; G. Černákovéj, D. Kubín; P. Habalovej, Dol. Vestenice; I. Sýkorovi, Nové Mesto nad Váhom; J. Matulovi, Humenné a M. Hofericovej, Martin.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Suvorovova 3, 815 19 Bratislava. Telefón 523 26.

Šéfredaktor Ondrej Sliacky, tajomníčka redakcie — redaktorka Iveta Bognárová, výtvarný redaktor Svetozár Mydlo, grafická úprava Viera Fabiánová.

Tlačia Polygrafické závody, z. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS Ústredná expedícia a dovoz tlačne, námestie Slobody 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku 4 Kčs, ročné predplatné 40 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

TAJNÍČKA • TÁNÍČKA

Poviem ti o peknej knižke

